

Hz. ABDÜLBAHA

İLÂHÎ
MEDENİYETİN
SIRRI

Baha Eserleri A.Ş.
Basım ve Yayıncılık

İngilizce Baskı:
“The Secret of Divine Civilization”
Copyright © 1957, 1970, 1990 by the
National Spiritual Assembly of the Bahá’ís
of the United States
All rights reserved. Published 1990
Printed in the United States of America
08 07 06 7 6 5

Türkçe Çeviri ve Baskı:
Bahai Eserleri Basım Dağıtım A.Ş.
Tüm Yayın Hakları Saklıdır
ISBN: 978-605-63227-6-1
Basım: 2014

Adres:
Bahai Eserleri Basım Dağıtım A.Ş.
Atikali Mah. Meymenet Sok. No:4,
Fatih – İstanbul

Baskı:
Pelin Ofset Matbaacılık Ltd. Şti.
İvedik Organize Sanayi Bölgesi
Matbaacılar Sitesi 1514. Sokak No: 28
06378 Yenimahalle / Ankara
T: 0.312 395 25 80
www.pelinofset.com.tr

TANITIM

Hz. Abdülbaha tarafından 1875 yılında Akka'da kaleme alınan *İlahi Medeniyetin Sırrı*, orijinal adıyla Risale-i Medeniyye, İran hükümdarı Nasıruddin Şah'ın ülkesinde başlattığı reformlara “övgü...” ve “bazı acil meseleler hakkında özet bir açıklama”¹ niteliğindedir.

İran'da ilk önce imzasız olarak dağıtılan bu eser, çeşitli kaynaklara göre, özellikle 1882'de basıldıktan sonra İranlı aydınlar arasında yaygın bir şekilde okunmuş; ancak daha sonra yazarının bir “Bahai” olduğu ortaya çıkınca, bu sefer aynı kişiler bu eseri okuduklarını söylemekten bile çekinmişlerdir.²

Bahai Dini'nin Velisi Hz. Şevki Efendi'nin sözleriyle “...dünyanın gelecekteki yeni düzenine dair göze çarpan bir katkı...”³ ve “Hz. Abdülbaha'nın kaleminden akacak olan kılavuzluğun habercisi”⁴ olan *İlahi Medeniyetin Sırrı*, gerçek medeniyetin ruhani karakterini ve çağı şekillendirmesi gereken sosyal ve ruhani prensipleri açıklayan evrensel mesajı nedeniyle özel bir değere sahiptir.

Bahai Eserleri Basım Dağıtım A.Ş.

- 1 Hz. Abdülbaha, *İlahi Medeniyetin Sırrı*, s. 6
- 2 Moojan Momen, “Bahá'í Influence on the Reform Movements of the Islamic World in the 1860s and 1870s”, *Bahá'í Studies Bulletin* Cilt 2.2. (Newcastle-upon-Thyne, 1983), s. 48–49; <http://www.momen.org/relstud/RefMov.htm>
- 3 Hz. Şevki Efendi, *Hz. Babuallah'ın Dünya Düzeni Hakkında Mektuplar*, “Yeni Bir Dünya Düzeni'nin Hedefi”, paragraf 3.19 (Bahai Eserleri Basım Dağıtım A.Ş., Ankara, Ocak 2012), s. 37.
- 4 Bahai Dünya Merkezi, *Işığın Yüzyılı* (Bahai Eserleri Basım Dağıtım A.Ş., İstanbul, Ağustos 2007), s. 13.

Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla

Tanrı'ya övgü ve şükürler olsun ki var olan tüm gerçeklerin içinden insan gerçeğini seçti ve onu her iki dünyanın en parlak ışıklarıyla, yani akıl ve bilgelikle onurlandırdı. Bu büyük bağışın etkisi ile her devirde varlık aynasına yeni ve harika şekiller yansıttı. Varlık âlemine tarafsız bir gözle bakarsak, bilgelik ve düşüncenin gücüyle kendini gösteren varoluş heykelinin çağdan çağa yeni bir lütufla durmadan güzelleştiği ve artan bir ihtişamla ayrıcalıklı kılındığı anlaşılır.

Tanrı'nın bu en büyük işareti varlıklar arasında ilk sıradadır ve rütbe itibarı ile yaratılmış her şeyden üstündür. "Allah her şeyden önce akli yarattı." hadis-i şerifi buna tanıktır. Bu işaret, yaratılışın başlangıcından beri insan bedeninde görünür kılınmıştır.

Pak ve arınmıştır o Tanrı ki bu acayip ilahi gücün göz kamaştırıcı parıltıları ile karanlık dünyamızı nurani âlemlerin imrendiği bir hale getirdi: "Yeryüzü, Rabbinin nuruyla aydınlanır."⁵ Mukaddes ve yücedir o Tanrı ki insan doğasını bu sonsuz lütfun tanyeri kıldı: "Rahmân Kur'an'ı öğretti. İnsanı yarattı. Ona beyanı (düşünüp ifade etmeyi) öğretti."⁶

Ey akıl sahipleri! Yalvaran ellerinizi biricik Tanrı'nın göğüne kaldırın, O'nun önünde alçakgönüllü olun ve eğilin, O'na bu yüce bağış için şükredin ve bize yardım etmesi için yakarın; ta ki bu çağda

5 Kur'an-ı Kerim 39:69.

6 Kur'an-ı Kerim 55:1-4.

insanlığın vicdanından rabbani dürtüler saçılana ve insan kalbine emanet edilen bu ilahi ateş hiç sönmeye kadar.

Dikkatlice düşünün: Tüm bu çeşit çeşit, hayret verici şeyler, düşünceler, bilgi, bu teknik konular ve felsefi sistemler, bilim dalları, sanatlar, sanayiler ve buluşlar – bunların hepsi insan aklından çıkan şeylerdir. Hangi toplum bu uçsuz bucaksız denizin derinliklerine dalmışsa, diğer toplum ve milletleri gölgede bırakmıştır. Bir milletin mutluluk ve övünç kaynağı budur; yani bilgi ufkunda güneş gibi parlamasıdır. “Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?”⁷ Bireyin onuru ve farkı ise tüm insanlar arasında toplumsal iyiliğin kaynağı olmasındadır. Bir kişinin dönüp kendisine baktığında, Tanrı'nın teyit edici lütfu vasıtasıyla hemcinslerinin huzur ve refahına, mutluluğuna ve yararına sebep olduğunu görmesinden daha büyük bir nimet hayal edilebilir mi? Tek ve gerçek Allah'a yemin olsun ki, hayır; bundan daha büyük bir mutluluk, bundan daha büyük bir tatmin yoktur.

Daha ne zamana kadar tutku ve boş arzuların kanatlarıyla uçacağız? Günlerimizi daha ne kadar vahşiler gibi, cehalet ve zilletin derinliklerinde geçireceğiz? Allah bize etrafımızdaki dünyaya bakalım da medeniyeti ve insanlığa yakışan şeyleri ilerletip geliştirecek vasitalara sahip olalım diye göz bağışlamıştır. Bilim insanlarının ve filozofların hikmet dolu sözlerini dinleyelim, bunlardan yararlanalım ve dediklerini yapmak için çaba harcayalım diye kulak vermiştir. Halka hizmete adansın diye bize akıl ve

7 Kur'an-ı Kerim 39:9.

beceriler verilmiştir ki bütün diğer türlerin üzerinde bir idrak gücü ve muhakemeyle farklılaşan biz, büyük ya da küçük, sıradan ya da olağanüstü durumlarda, tüm insanlık bilginin zapt edilmez kalesinde bir araya toplanıp korunana kadar, her zaman ve her aşamada emek harcayalım. İnsanların mutluluğu için durmaksızın yeni temeller atmalı ve bu amaca ulaştıracak yeni araçlar bulup geliştirmeliyiz. İnsan, sorumluluklarını yerine getirmek üzere ayağa kalkarsa ne kadar seçkin, ne kadar saygındır; toplumun menfaatine gözlerini kapar ve değerli hayatını kendi bencil ilgi alanları ve kişisel çıkarları için tüketirse de bir o kadar rezil ve değersizdir! Eğer gayret atını medeniyet ve adalet meydanına sürerse; bu, insan için en büyük mutluluktur ve o zaman yeryüzünde Tanrı'nın işaretlerini görür. "Varlığımızın delillerini, (kâinattaki uçsuz bucaksız) ufuklarda ve kendi nefislerinde onlara göstereceğiz..."⁸

İnsan, yalnız kendi ilkel arzularıyla meşgul bir halde, uyuşuk, duyarsız, duygusuz bir hayat sürerse, bu onun için en büyük sefalettir. Bu haldeyken, cehaletin ve vahşetin en derinlerine, hayvanlardan daha aşağı seviyeye inmiş demektir. "İşte bunlar hayvanlar gibi, hatta daha da aşağıdadırlar... Şüphesiz, yeryüzünde yürüyen canlıların Allah katında en kötüsü, akıllarını kullanmayan (gerçeği görmeyen) sağırlar, dilsizlerdir."⁹

Artık çok büyük bir azimle harekete geçerek tüm insanlığın barış, iyilik ve mutluluğunu, bilgisini, kültürünü, sanayisini, onurunu, değer ve makamını

8 Kur'an-ı Kerim 41:53.

9 Kur'an-ı Kerim 7:179; 8:22.

geliştiren araçlara sarılmamızdır. Böylece, saf niyet ve fedakârca çabaların canlandırıcı suları sayesinde insani potansiyellerin toprağında gizli olan üstünlük yeşerir, övgüye değer nitelikler çiçek açar ve atalarımızın sahip olduğu bilgi bahçesi ile rekabet edecek hale gelene dek gelişip serpilir. O zaman bu mübarek İran, bir ayna gibi dünya medeniyetinin tüm görkemini yansıtarak, her açıdan insani mükemmelliklerin merkez noktası haline gelir.

İlahi hikmet Güneşi ve Vahyin Tanyeri'ne [*Hz. Mubammed*] ve O'nun mukaddes soyuna övgüler olsun. Çünkü O'nun eksiksiz bilgelik ve evrensel bilgi ışınlarının yayılması vasıtasıyla, Yesrib'in [*Medine*] ve Batha'nın [*Mekke*] o yabancı insanları, mucizevi bir şekilde ve çok kısa bir zamanda, cehaletin diplerinden ilmin doruklarına yükseldiler; sanatın, bilimin ve insani mükemmelliklerin merkezi, mutluluk ve gerçek uygarlığın dünyanın ufuklarında parlayan yıldızları oldular.

Şah hazretleri bu günlerde [*1875*] İran halkının ilerlemesini, rahatını, güvenliğini ve ülkenin refahını sağlamaya azmetmiştir. İran'ı, adaletin ışığıyla Doğu'nun ve Batı'nın imrendiği bir yer haline getirmek ve ülkenin geçmiş büyük çağlarını niteleyen o büyük coşkunun yurttaşlarının damarlarında tekrar akması umuduyla, sağduyulu bir çaba göstererek tebaasına kendiliğinden yardım eli uzatmıştır. Bundan dolayı yazar, anlayış sahiplerine aşikâr olduğu üzere, sadece Allah rızası için ve bu büyük çabaya övgü olarak, bazı acil meseleler hakkında özet bir açıklama

ma kaleme almayı gerekli gördü. Bu kişi, tek amacının herkesin iyiliği olduğunu göstermek için kendi adını gizledi.¹⁰ İyilik doğrultusunda yol gösterici olmanın hayırlı bir iş olduğuna inandığından, sadık bir dost olarak ve sadece Allah rızası için söylenmiş sözler olan birkaç öğüdü kendi vatanının evlatlarına takdim ediyor. Her şeyi bilen Rabbimiz tanıktır ki bu kulun amacı sadece doğru ve iyi olandır, çünkü Tanrı sevgisinin çölündeki bir avare olan kendisi öyle bir diyara ulaşmıştır ki orada ne inkâr ne de rıza eli, ne övgü ne de kınama eli O'na dokunabilir. “Biz size sırf Allah rızası için yediriyoruz. Sizden bir karşılık ve bir teşekkür beklemiyoruz.”¹¹

“El gizlidir, yazı yazan kalemi gör. At oynayıp seğirtmekte, binici meydanda değil.”¹²

Ey İran halkı! Bambaşka günlerden, çok eski çağlardan söz eden o parlak sayfalara bakın. Okuyun ve hayret edin; görün ki manzara ne muhteşemdir. İran o zamanlar dünyanın kalbi gibiydi; insanlık meclisinde yanan parlak meşaleydi. Gücü ve haşmeti dünya ufuklarında sabah güneşi gibi parlamış ve bilgisinin parlaklığı, ışınlarını Doğu'ya ve Batı'ya saçmıştı. Tacını taşıyanların o geniş imparatorluğunu kuzey kutbu tarafındakiler bile duymuş ve Şahlar Şahı'nın ürpertici adı Yunan ve Roma hükümdarları-

10 1875'te yazılan orijinal Farsça metinde yazarın adı yoktu. 1910'da *The Mysterious Forces of Civilization* (Medeniyetin Gizemli Güçleri) başlığıyla yayınlanan ilk İngilizce çeviride sadece “Seçkin bir Bahai Filozof tarafından, Farsça olarak yazıldığı” belirtilir.

11 Kur'an-ı Kerim 76:9.

12 Mevlâna, *Mesnevi*, Cilt 2, No: 1303 (Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2001)

na boyun eğdirmişti. Dünyanın en büyük filozofları o hükümetin bilgeliği karşısında hayrete düştüler ve siyasi sistemi o zamana kadar bilinen dört kıtanın krallarına örnek oldu. İran, dünya halkları arasında yönettiği bölgenin genişliğiyle sivrilmişti ve övgüye değer kültürü ve uygarlığı vasıtasıyla itibar görüyordu. Dünyanın eksenini, bilim ve sanatın hem kaynağı hem merkezi, büyük buluş ve keşiflerin doğuş yeri, insani erdem ve mükemmelliklerin zengin madeniydi. Bu mükemmel ulusun bireylerinin akıl ve hikmeti diğer insanları hayrete düşürüyor ve bu asil kavmin parlak idrak ve zekâsı tüm dünyada kiskanılıyordu.

Farsça tarihçelerde yazılanların dışında, bugün tüm Avrupalılar tarafından kutsal bir kitap olarak kabul edilen Eski Ahit'te de yazdığı üzere, Farsça kaynaklarda İsfendiyar'ın oğlu Bahman olarak bilinen Sirus'un zamanında İran İmparatorluğu'nun üç yüz altmış bölgesi, Hindistan ve Çin'in iç bölgelerinden başlayıp uzak diyarlardaki Yemen ve Etiyopya'ya kadar uzanıyordu.¹³ Yunanlıların kayıtları da bu muazzam sultanın sayısız askerle gelerek o güne kadar süren kayıtsız şartsız üstünlüklerini yerle bir ettiğinden bahseder. O sultan tüm devletlerin direklerini sarstı ve güvenilir Arapça bir eser olan Ebu'l-Fida'nın tarihçesine göre, bilinen dünyanın her yerini fethetti. Yine bu tarihçeye ve başkalarına göre, Pişdadiyân Hanedanı'nın bir kralı ve kendisinden önce ve sonra gelen sultanlar arasında Tanrı vergisi üstünlükleri, muhakeme kudreti, derin bilgisi ve peş peşe gelen

13 II. Tarihler 36:22-23; Ezra 1:2; Ester 1:1, 8:9; Yeşaya 45:1, 13.

zaferleri bakımından gerçekten eşsiz olan Feridun, bilinen dünyayı üç oğlu arasında paylaştırdı.

Dünyanın en meşhur milletlerinin tarihi belgelerinde de yazıldığı üzere, yeryüzünde kurulan ilk hükümet ve uluslar arasında kurulan en büyük imparatorluk, İran'ın tahtı ve tacıydı.

Ey İran halkı! Sarhoşluk uykusundan uyanın! Gaflet ve uyuşukluktan kurtulun! İnsaflı olun: İnsan onuru, bir zamanlar dünya medeniyetinin pınarı, tüm insanlığın izzet ve mutluluk kaynağı, Doğu'nun ve Batı'nın gıpta ettiği bu mübarek ülkenin, tüm milletlerin haline acıdığı bir yer olarak kalmasına hiç izin verir mi? O bir zamanlar milletlerin en asiliydi: Çağdaş tarihin onun bu yozlaşmış halini çağlar boyunca kaydetmesine izin mi vereceksiniz? Bir zamanlar tüm dünya tarafından rağbet görmüşken, şu anki perişanlığını gönül rahatlığıyla kabul mü edeceksiniz? Bu uğursuz miskinliği, bu boşvermişliği, bu derin cehaleti yüzünden dünyanın en geri kalmış toplumu olarak sayılması şart mıdır?

Bir zamanlar İran halkı akıl ve bilgeliğin başı ve önderi değil miydi? Tanrı'nın bağışıyla, irfan ufuklarında güneş gibi parlamıyor muydu? Öyleyse nasıl oluyor ki bugün bu berbat durumdan hoşnuduz, nefsanî arzularımıza kapılmışız da gözlerimizi en büyük mutluluğa, Allah'ın gözünde güzel olana kapamış ve tamamen kendi bencil kaygılarımıza ve değersiz şahsi çıkar arayışına dalmışız?

Ülkelerin bu en güzeli bir zamanlar irfan, bilim, sanat, asalet, büyük başarılar, bilgelik ve yiğitlik

ışıklarıyla parlayan bir lambaydı. Bugün ise halkının tembelliği, aylaklığı, uyuşukluğu, başıboş yaşam tarzı, gayret ve şevk eksikliği yüzünden onun parlak kaderi tamamıyla karardı ve ışığı karanlığa dönüştü. “Ne zaman güçlü boyun eğer, yedi kat gök ve yedi kat yer ona gözyaşı döker.”

İran halkının doğuştan zekâ veya idrak ve anlayış yoksunu, sağgörü, sezgi ve hikmet ya da kapasite açısından diğerlerinden geri olduğu sanılmasın. Allah korusun! Tam tersine, onlar doğuştan gelen özel yetenekler bakımından her zaman diğer tüm milletlerden üstündüler. İran ayrıca ılıman iklimi ve doğal güzellikleri, coğrafi avantajları ve verimli toprağı nedeniyle azami derecede özel kılınmıştır. Bununla birlikte acilen ihtiyaç duyduğu şey, derin tefekkür, azimle hareket etmek, eğitim, ilham ve teşviktir. Halkın çok büyük gayret göstermesi ve öz saygılarının yükseltilmesi şarttır.

Günümüzde yerkürenin beş kıtası arasında, hukuk ve düzen, devlet idaresi ve ticaret, sanat ve sanayi, bilim, felsefe ve eğitim açılarından tanınmış olanlar Avrupa ve Amerika'nın büyük kesimidir. Bununla birlikte bunlar eski çağlarda dünyanın en vahşi, en cahil ve en yabani insanlarıydı. Hatta barbar, yani büsbütün kaba ve ilkel olarak damgalanmışlardı. Dahası, Miladi beşinci yüzyıldan on beşinci yüzyıla kadar, Ortaçağ olarak bilinen o devirde, Avrupa halkları arasında o denli korkunç mücadeleler ve şiddetli kargaşalar, öylesine kanlı savaşlar ve tüyleri ürperten olaylar hüküm sürdü ki Avrupalılar bu on

asrı, haklı bir şekilde Karanlık Çağlar olarak tanımlar. Avrupa'nın ilerlemesinin ve medeniyetinin temelleri Miladi on beşinci yüzyılda atılmıştır ve o günden beri akıl sahiplerinin teşviki, bilgi alanının genişletilmesi ve enerjik ve ateşli gayretlerin sarf edilmesi ile hâlihazırdaki görünen kültürel gelişim süreci devam etmektedir.

Bugün Allah'ın fazlının ve O'nun külli Mazharı'nın ruhani etkisinin aracılığıyla İran'ın sağduyulu hükümdarı tebaasını adalet barınağında topladı ve muazzam amacının samimi olduğu, krallara layık davranışlarla ortaya çıktı. Kendi devrinin parlak tarihle yarışması ümidi ile bu büyük memlekette adalet ve dürüstlüğü tesis etmeyi, eğitim ve uygarlığın ilerlemesinin temellerini sağlamlaştırmayı, ülkesinin gelişimini temin edecek her şeyi potansiyelden uygulama alanına taşımayı amaçladı. Şimdiye kadar olayların dizginlerini kabiliyetli ellerinde tutan ve halkının refahının kendi yüksek gayretine bağlı olduğu, kendisine yakışır şekilde, şefkatli bir baba gibi halkının eğitim ve kültürü için çaba sarf eden, rahat ve huzurunu isteyen ve onların çıkarlarını önemseyeni gösteren bir hükümdar görmedik. Bundan dolayı bu kul ve onun gibiler sessiz kaldı. Ancak şimdi anlayış sahipleri için açıktır ki Şah kendi iradesi ile adil bir hükümet kurma ve tüm halkının gelişimini güvence altına alma kararı aldı. Onun saygıdeğer niyeti de bu yazının önünü açtı.

Gariptir ki kişisel duygularına kapılmış ve idrak yetenekleri kişisel çıkar ve kibirle kararmış, enerjilerini nefsanî isteklerine harcayan ve gurur duygusu

liderlik sevgisine dönüşen bazıları, her şeye gücü yeten Tanrı'nın merhametinden gelen bu nimete aynı anda minnet ve mutlulukla dolarak şükretmek ve bu asil tasarıların günbegün çoğalması için dua etmek yerine, tam tersine isyan bayrağını kaldırıp seslerini yükseltmeye başladılar. Bugüne dek Şah'ı halkının refahı için kendiliğinden harekete geçmemekle ve huzur ve rahatlık için çaba göstermemekle suçluyorlardı. Şimdi Şah bu büyük girişimi başlatınca söylemlerini değiştirdiler. Bazıları bu yeni yöntemin ve yabancı düşüncelerin İran'ın mevcut gereksinimlerine ve kadim geleneklerine ziyadesiyle aykırı olduğunu söylüyorlar. Kimileri ise dinin kendisinden ya da şeriatından ve temel ilkelerinden habersiz olan ve bu nedenle muhakeme gücünden yoksun biçare kitleleri harekete geçirmişler, onlara bu çağdaş yöntemlerin kâfirlere ait ve gerçek dinin kutsal kanunlarına aykırı olduğunu söylüyor ve şunu da ekliyorlar: "Kim bir kavmi taklit ederse, o da onlardandır." Bir grup, böyle reformların çok dikkatle, adım adım ilerlemesi gerektiği ve acele hareket etmenin uygun olmadığı konusunda ısrar ediyor. Bir diğeri ise sadece İranlıların kendilerinin tasarladıkları önlemlerin uygulanabileceğini, siyasi yönetim şeklini, eğitim sistemini ve kültürel durumu kendilerinin yenilemeleri gerektiğini ve başka milletlere ait yeniliklerin ödünç alınmasına gerek olmadığını ileri sürüyor. Kısaca, herkes kendi hayalinin peşindedir.

Ey İran halkı! Ne vakte kadar başıboş gezeceksin? Şaşkınlığın ne kadar sürecek? Bu fikir ayrılıkları, bu yararsız nefret, bu cehalet ve düşünmeye gösterilen

bu direnç daha ne kadar devam edecek? Başkaları uyanırken biz deliksiz bir uykudayız. Diğer milletler durumlarını iyileştirmek için her çabayı gösterirken bizler kendi arzu ve zevklerimiz tuzağına düşmüşüz ve ayaklarımız atılan her adımda yeni bir tuzağa yakalanıyor.

Tanrı şahidimizdir ki bu konuyu açmamızın gizli bir nedeni yoktur. Ne kimseye yaranmak, ne kimseyi kendimize cezbetmek, ne de bundan maddi bir yarar sağlamak peşindeyiz. Sadece Allah rızası için konuşuruz, zira gözümüzü dünyadan ve insanlardan çevirdik ve Rabbin himayesine sığındık. “Bu tebliğe karşı sizden bir ücret istemiyorum... Benim mükâfatım ancak Allah’a aittir.”¹⁴

Bu çağdaş kavramların sadece başka ülkelerde uygulanabileceğini ve İran ile alakası olmadığını, ülkenin ihtiyaçlarını karşılamadığını ya da yaşam tarzına uymadığını ileri sürenler, diğer ülkelerin de bir zamanlar bizim şu anki durumumuzda olduğunu dikkate almıyorlar. Bu yeni sistemler ve düzenlemeler, bu ilerici girişimler, o ülkelerin gelişimine katkıda bulunmadı mı? Avrupa halkları bu uygulamalardan zarar mı gördü? Yoksa tam aksine azami seviyede maddi ilerleme mi kaydettiler? İran halkının asırlar boyunca geçmiş usulleri tatbik ederek aynı bugün gördüğümüz gibi yaşadığı doğru değil mi? Elle tutulur herhangi bir fayda elde edildi mi, herhangi bir gelişme sağlanabildi mi? Bu gibi şeyler tecrübe yolu ile sınanmış olmasaydı, zekâ ışığı zayıflamış bazı insan-

14 Kur'an-ı Kerim 6:90 – 11:29.

lar bunları sorgulayabilirdi. Ancak tam tersine, gelişimin bu ön koşulları başka ülkelerde her yönden ve defalarca tecrübe edildi ve yararları en anlayışsız aklın bile idrak edebileceği açıklıkta ortaya çıktı.

Adil ve önyargısız şekilde bakalım: Bu temel prensiplerin ve bu doğru ve sağlam düzenlemelerin hangisinin mevcut gereksinimlerimizi karşılamakta yetersiz ya da İran'ın siyasi çıkarlarına veya halkının genel refahına zararlı olabileceğini kendimize soralım. Eğitimin yaygınlaştırılması, sanat ve bilimin gelişmesi, sanayi ve teknolojinin desteklenmesi zararlı şeyler midir? Oysa bu gibi çabalar bireyi toplum içinde yüceltir ve cehaletin dip noktalarından bilgi ve insani mükemmelliklerin doruğuna yükseltir. Toplumun mutluluğunu temin eden, tüm insanların haklarını koruyan ve baskı karşısında en güçlü dayanak olan İlahi yasalarla uyumlu ve adil bir yasama düzeninin tesisi, yani toplumun tüm fertlerinin bütünlüğünü ve yasa önünde eşitliklerini güvence altına alan böyle kanunlar onların zenginlik ve başarılarına engel mi olur?

Ya da bir kişi anlayış yeteneğini kullanıp mevcut koşullar ve ortak deneyimlerden elde edilen sonuçlar arasında paralellikler kurar ve şimdilik sadece olasılık halindeki şeyleri görünmesi yakın gerçekler olarak idrak edebilirse, gelecekte güvenliğimizi garanti altına alacak bu gibi önlemlere başvurmak akılsızca mı olur? Komşu memleketler ile ilişkilerimizi güçlendirmemiz, büyük devletler ile sağlam anlaşmalar yapmamız, iyi niyetli hükümetler ile dostane

İlişkiler kurmamız, Doğulu ve Batılı uluslarla ticaretin geliştirilmesine önem vermemiz, doğal kaynaklarımızı değerlendirip halkımızın refahını arttırmamız öngörüsüz, basiretsiz ve hatalı bir tutum mu olurdu?

Valilerin ve bölge yöneticilerinin istedikleri gibi davranmalarını sağlayan mevcut mutlak yetkilerin azaltılıp bunun yerine hakkaniyet ve doğruluk sınırları içinde kalmaları sağlansaydı ve verdikleri idam, hapis ve benzeri cezalar, başkentte Şah'ın ve önce davayı inceleyip suçun doğasını ve büyüklüğünü belirledikten sonra hükümdarın fermanına tabi, adil bir karar alacak olan yüksek mahkemelerin onayına bağlı olsaydı; bu, halkımızın mahvolacağı anlamına mı gelirdi? Günümüzde hediye almak ve iyilikleri kabul etmek gibi güzel isimlerle tanınan rüşvet ve yozlaşma ebediyen terk edilse, adaletin temelleri bundan zarar mı görürdü? Devlete ve millete kendini feda etmeye hazır ve her an ölüme meydan okuyan askerlerin hâlihazırdaki sefalet ve yoksulluklarından kurtarılıp beslenme, giyim ve barınma koşullarının iyileştirilmesi için gerekenin yapılması, komutanlarının askeri eğitim almaları ve en gelişmiş ateşli silahlar ve diğer teçhizatlarla donatılmaları için her çabayı göstermek sağlıksız bir anlayışın mı delilidir?

Yukarıda bahsedilen reformların henüz tam olarak başarılamadığını öne süren varsa, konuya tarafsız bir şekilde yaklaşmalı ve bilmelidir ki bu eksiklikler genel bir mutabakatın oluşmaması ve ülke liderlerinin istekli, azimli ve adanmış olmaması sebebiyledir. Halk eğitilmedikçe, kamuoyunun düşüncesi doğru

noktaya odaklanmadıkça, küçük rütbeli olanlar dâhil tüm devlet memurları yozlaşmanın en ufak izinden bile arınmadıkça ülkenin layıkıyla yönetilemeyeceği açıktır. Disiplin, düzen ve devletin yönetimi, bir birey azami gayret gösterse de doğruluktan kıl payı olsun sapamayacağı bir seviyeye varmadıkça, istenilen reformlar tam olarak hayata geçirilemez.

Ayrıca her şey, insanlığın en büyük mutluluk aracı bile olsa, istismar edilebilir. Bunun iyiye ya da kötüye kullanılması, kanaat önderlerinin aydınlanmışlık, yetenek, inanç, dürüstlük, adanmışlık ve yüce gönüllülük seviyelerine bağlıdır.

Şah kesinlikle üzerine düşeni yaptı. Bu yararlı tedbirlerin uygulanması artık meşveret meclislerinde görev yapan kimselerin elindedir. Bu bireyler temiz ve yüce gönüllü olduklarını kanıtlar ve yozlaşma kirlinden arı kalırlarsa, ilahi teyitler onları insanlık için bitmez tükenmez bir iyilik kaynağı yapacaktır. Tanrı onların ağızlarından ve kalemlerinden insanları kutsayacak şeyler çıkmasını sağlayacaktır; böylece bu mübarek ülkenin her köşesi bu şahısların adalet ve dürüstlükleri ile aydınlanacak ve o ışık tüm dünyayı kuşatacaktır. “Bu, Allah’a hiç de güç gelmez.”¹⁵

Aksi halde açıktır ki sonuçlar kabul edilemez olacaktır. Çünkü bazı yabancı ülkelerde meclislerin kurulduktan sonra halka acı vererek karışıklığa neden olduğuna ve iyi niyetli reformların zararlı sonuçlar yarattığına doğrudan tanık olunmuştur. Meclislerin oluşturulması ve meşveret kurumlarının kurulması

15 Kur'an-ı Kerim 14:20, 35:17.

devlet yönetiminin temeli ve köşe taşı olduğu halde, bu kurumların yerine getirmeleri gereken birkaç zorunluluk vardır. İlk olarak, seçilmiş üyelerin dürüst, Allah'tan korkan, yüce gönüllü ve namuslu olması şarttır. İkinci olarak, İlahi yasaların tüm ayrıntılarına hâkim, hukukun en üstün prensipleri hakkında bilgi sahibi, ülke içi işlerin idaresi ve dış ilişkilerin yürütülmesine dair kurallara vâkîf, medeniyetin yararlı sanat ve bilim dallarında hünerli olmaları ve resmi maaşlarıyla yetinmeleri gerekir.

Böyle üyeler bulmanın imkânsız olduğu sanılmasın. Tanrı'nın ve O'nun seçkinlerinin inayeti ve adanmışların büyük gayretleriyle her zorluk kolayca çözülebilir ve ne kadar karmaşık olursa olsun tüm sorunların göz kırpmaktan daha basit olduğu anlaşılır.

Fakat bu meşveret meclislerinin üyeleri seviyesiz, cahil, devlet yönetimi ve siyasetle ilgili kurallardan habersiz, akılsız, isteksiz, umursamaz, tembel ve çıkarıcı olursa, bu gibi kurumlar kurulmasının bir faydası olmaz. Eskiden hakkını arayan fakir bir adamın sadece tek bir insana hediye vermesi gerekirken, böyle bir durumda ya adalete dair umutlarını tamamen yitirmesi ya da tüm meclis üyelerini memnun etmesi gerekecektir.

Yakından yapılacak bir inceleme, zulmün, adaletsizliğin, haksızlığın, düzensizlik ve başıbozukluğun asıl nedeninin insanlarda dini inancın eksikliği ve eğitimsizlik olduğunu gösterecektir. Örneğin, insanlar gerçekten dindar ve okuryazar ise ve iyi bir eğitim almışlarsa, bir sorun yaşadıklarında mahalli yetkililere başvurabilirler; kendilerine adil davranıl-

maz ve hakları güvence altına alınmazsa ve yerel idarenin tavrının Tanrı'nın rızasına ve hükümdarın adaletine aykırı olduğunu görürlerse, meseleyi üst mahkemelere taşıyıp yerel idarenin doğru yoldan nasıl saptığını anlatabilirler. Bu mahkemeler de yerel idarenin dava ile ilgili tutanaklarını talep eder ve böylece adalet sağlanır. Ancak hâlihazırda insanların çoğu, eğitim eksikliğinden dolayı, dertlerini anlatabilecekleri söz dağarcığına bile sahip değildir.

Şurada burada insanların önderleri olarak kabul edilen şahıslara gelince: Yeni yönetim şekli henüz başlangıç aşamasında olduğu için, bu kişiler adalet dağıtmanın ya da dürüstlüğü teşvik etmenin tadına varabilecekleri veya temiz bir vicdanın ve iyi bir niyetin billur sularından içebilecekleri bir eğitim seviyesine henüz ulaşmamışlardır. İnsan için en büyük onurun ve gerçek mutluluğun, öz saygıda, yüksek gayret ve asil amaçlarda, doğru ve ahlaklı olmakta ve düşünce temizliğinde yattığını tam anlamıyla idrak edememişlerdir. Bunlar daha ziyade kendi büyüklüklerinin, hangi şekilde olursa olsun, mal mülk biriktirmekten ibaret olduğunu sanıyorlar.

İnsan bir an için durup düşünmeli ve insafli olmalı: Rabbi, tükenmez fazlından dolayı, kendisini insan olarak yarattı ve şu sözlerle onurlandırdı: “Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık.”¹⁶ ve tevhit şafağında doğan rahmetinin tecellisini, Tanrı sözlerinin kaynağı ve melekûtun gizemlerinin parladığı yer haline gelene dek onun üzerine saçtı ve yaratılış şafağında mükemmellik niteliklerinin ışınları

16 Kur'an-ı Kerim 95:4.

ve kutsallığın feyizleri onu sardı. İnsanoğlu nefsanî arzularının kiriyle bu en pak giysiyi nasıl lekeleyebilir veya bu sonsuz izzeti nasıl olur da rezilliğe değişebilir? “Sadece zayıf bir beden sanıyorsun kendini, senin bağrında kâinat gizli hâlbuki.”¹⁷

Maksadımız sözü kısa kesmek ve asıl konumuzu açıklamak olmasaydı, burada İlahi meselelerden, insanın gerçeğine, yüksek makamına ve üstün değerine dair bir özet yapardık. Bunu başka bir zamana bırakalım.

İster görünür olsun ister görünmez, ister ilk olsun ister son, varlığın en üst makamı ve en yüksek kademesi, en asil ve en ulu mevkisi, görünürde sahip oldukları tek şey çok büyük kısmı için sadece fukaralık olsa da, Tanrı Peygamberleri'ne aittir. Aynı şekilde kelimelerle tarif edilemeyen izzet, bir an için bile kendi maddî menfaatlerini düşünmeyen Kutsal Kişilere ve Tanrı Eşiği'nin en yakınında olanlara özgüdür. Bunlardan sonra, yeryüzünde halkın koruyucuları ve İlahi adaletin dağıtıcıları olarak nam salan adil hükümdarlar gelir ki bunların isimleri tüm kâinatta insan haklarının kudretli savunucuları olarak yankılanır. Bunlar kendileri için büyük hazineler biriktirmeyi düşünmek yerine, halklarının zenginliğinin kendi zenginlikleri olduğuna inanırlar. Onlar için her bir vatandaş servet ve refaha erişmişse, saltanat hazineleri dolu demektir. Bunlar altın ve gümüşle değil, aydınlanmış olmakla ve herkesin iyiliği için gayret göstermekle gurur duyarlar.

17 Hz. Ali.

Bu hükümdarlardan sonra seçkin ve saygın vezirler ve vekiller gelir ki, bunlar Tanrı'nın isteğini kendi isteklerine yeğlerler ve görevlerinin icrasındaki idari yetenekleri ve hikmetleri, siyaset bilimini mükemmelliğin yeni doruklarına yükseltir. Âlimler dünyasında bilgi lambaları gibi parlarlar; düşünceleri, yaklaşımları ve davranışları, yurtseverliklerini ve ülkelerinin ilerlemesi konusundaki hassasiyetlerini gösterir. Kanaatkâr bir maaşla yetinirler ve gece gündüz insanların gelişimi uğruna önemli görevler yerine getirmekle ve yöntemler geliştirmekle meşgul olurlar. Böyle kişiler hikmet dolu öğütlerinin yarattığı etki ve hükümlerinin güvenilirliği sayesinde devletlerini diğer ülkelerin model alacağı bir örnek haline getirmişlerdir. Ulaştıkları yüksek itibar seviyesi ve eriştikleri büyük ün ve yüksek karakterleriyle, başkentlerini büyük uluslararası girişimlerin merkezi yapmış ve saygınlık kazanmışlardır.

Ayrıca, övgüye değer niteliklere ve engin bilgiye sahip, tanınmış ve işinin ehli âlimler vardır ki bunlar Allah korkusunun sağlam kulpuna sarılır ve kurtuluş yolunda yürürler. En büyük gerçekler bunların zihinlerinin aynasında yansır ve iç görüşlerinin lambası, ışığını evrensel bilgi güneşinden alır. Gecelerini ve gündüzlerini insanlığa faydalı bilimsel araştırmalarla geçirirler ve kendilerini yetenekli öğrencilerin eğitimine adanmışlar için bilgi denizinin tek bir damlası bile hükümdarların sunacağı hazinelerle karşılaştırılmaz ve altın ve gümüş yığınları zor bir meselenin çözümünden daha önemli olamaz. Onlar için işlerinin dışındaki zevkler çocukça eğlencelerdir ve gereksiz mal mülkün ağır yükü ise yalnızca cahil ve

değersiz insanlar için iyidir. Kuşlar gibi, bir avuç yeme şükrederler ve hikmetlerinin ezgisi dünyanın en akıllı kişilerini hayran bırakır.

Keza, halkın ve ülkenin nüfuzlu kişileri arasında hükümetin direklerini teşkil eden sağgörülü önderler vardır. Bunların mevki, makam ve başarısı, insanların iyiliğini istemelerine ve memleketi kalkındıracak ve vatandaşların refah ve rahatını arttıracak vasıtalar aramalarına bağlıdır.

Ülkesinin ileri gelenlerinden, gayretli, hikmetli, temiz kalpli, doğuştan sahip olduğu yetenekle tanınan, zeki ve dirayetli bir kişinin, aynı zamanda hükümetin önemli bir üyesi olduğu bir durum düşünün; bu kişi için, ister bu dünyada ister ahirette olsun, onur, kalıcı mutluluk, mevki ve makam ne olabilir? Doğruluğa ve dürüstlüğe özenle dikkat etmek mi, Allah'ın isteği konusunda gayretli, kararlı ve adanmış olmak mı, hükümdarın takdirini ve halkın rızasını kazanmak arzusu mu? Yoksa gecelik eğlenceler ve sefahat uğruna gündüzleri ülkesinin altını oyması ve insanların kalplerini kırarak Rabbinin onu reddetmesine, hükümdarın onu yanından uzaklaştırmasına ve halkın kötü sözlerine muhatap olup haklı olarak kendisini hor görmesine sebep olmak mı? Tanrı'ya yemin olsun ki mezarlıkta çürüyen kemikler böyle insanlardan daha iyidir! Gerçek insani niteliklerin cennet sofrasından hiç tatmayanlardan ve insan âleminin berrak ihsan sularından hiç içmeyenlerden ne fayda gelir?

Parlamentoların kurulma amacının, beraberinde adaleti ve doğruluğu getirmek olduğu şüphe götür-

mez. Ancak her şey seçilen üyelerin gayretlerine bağlıdır. Eğer niyetleri iyi ise arzu edilen sonuçlar ve tahmin edilemez ilerlemeler ortaya çıkacaktır; aksi halde tüm olay anlamını kaybeder, ülke sekteye uğrar ve kamu işleri gittikçe geriler. “Bin kurucunun bir yıkıcıya denk olmadığını görüyorum; ne yapsın o zaman ardından bin yıkıcı gelen bir kurucu?”

Önceki açıklamaların amacı en azından şunu göstermektir; bir bireyin mutluluğu, büyüklüğü, makamı, mevkisi, hoşnutluğu ve huzuru, hiçbir zaman kişisel servetinden değil, mükemmel karakterinden, gösterdiği çabanın yüksekliğinden, bilgisinin derinliğinden ve zor meseleleri çözme kabiliyetinden ibarettir. Ne güzel söylemişler: “Sırtımdaki giysi satılsa bir kuruşa, o kuruş daha değerlidir; lakin bir ruh var ki o giysinin içinde, dünyanın tüm ruhlarıyla kıyaslasan, onlardan daha büyük ve asildir.”

Bu yazarın kanaatine göre, egemen devletlerdeki meşveret meclislerinin geçici üyelerinin seçiminin halkın rızasına ve tercihinine bağlı olması daha iyidir. Çünkü bu sayede seçilmiş üyeler, isimleri lekelenmesin diye ve halkın gözünden düşmemek için adil olmaya daha çok özen gösterirler.

Yazarın önceki sözlerinin maksadının zenginliği kınamak ve fakirliği övmek olduğu sanılmasın. Zenginlik, eğer kişinin kendi çabaları ve Allah'ın fazlı ile ticaret, ziraat, sanat ve sanayi sayesinde kazanılmışsa ve hayırsever amaçlara harcanırsa çok övgüye değerdir. Bunun da ötesinde, akli başında ve becerikli bir birey, halkın tümünü zenginleştirecek tedbirler

alırrsa bundan büyük bir iş yoktur ve bu Allah'ın nazarında da en büyük başarıdır. Zira böyle bir hayır-sever, büyük bir kitlenin ihtiyaçlarını karşılayacak ve rahat ve mutluluğunu temin edecektir. Nüfusun tümü refah içindeyse, zenginlik azami övgüyü hak eder. Ancak birkaç kişi aşırı zenginken geri kalanlar yoksulsa ve bu zenginliğin bir meyvesi ya da bir faydası yoksa o zaman zenginlik sahibine yük olur. Öte yandan, zenginlik bilgiyi arttırmak, ilkokulların ve başka okulların kurulması, sanat ve sanayinin teşviki ve öksüzlerle fakirlerin eğitimi için kullanılırsa, kısacası herkesin menfaati için sarf edilirse, o kimse Tanrı'nın ve insanların katında dünyada yaşayanların en mükemmeli ve cennet ehlinde sayılacaktır.

Reformlar başlatmanın ve güçlü kurumlar tesis etmenin aslında Tanrı'nın isteğine uygun olmadığını, İlahi Yasa Koyucu'nun kurallarına aykırı olduğunu ve temel dini prensiplere ve Peygamber'in uygulamalarına zıt olduğunu iddia edenlere gelince, durumun nasıl böyle olabileceği üzerinde iyice düşününler. Böyle reformlar başka milletlerden alındıkları ve “Kim bir kavmi taklit ederse, o da onlardandır.” diye onlara benzeyeceğimiz için mi dini yasalara aykırıdır? Öncelikle bunlar, uygarlığın dünyevi ve maddi araçları, bilimsel araç gereçler, meslek dallarının ve sanatın ilerlemesine yardımcı vasıtalar ve ülkenin belirli bir düzen dâhilinde idaresi ile ilgili konulardır. Ruhani sorunların ve dini akidelerin karmaşık gerçekleriyle bir ilgileri yoktur. Maddi şeylerin bile dışarıdan alınmasının caiz olmadığı gerekçesiyle itiraz edilirse, böyle bir iddia sadece bunu savunan-

ların cehalet ve mantıksızlığının delilidir. O meşhur “ilim Çin’de de olsa arayın” hadis-i şerifini unuttular mı? Çinlilerin, putlara taptıkları ve her şeyi bilen Tanrı’dan gafil oldukları için Tanrı’nın nazarında en yaramaz insanlardan sayıldıkları malumdur. Avrupalılar ise en azından “Kitap Ehli”dir ve Tanrı’ya inanırlar ve o mukaddes “Yine onların iman edenlere sevgi bakımından en yakınının da ‘Biz hıristiyanlarız’ diyenler olduğunu mutlaka görürsün.”¹⁸ ayetinde özellikle onlara atıfta bulunulmuştur. Bundan dolayı Hıristiyan ülkelerin bilgisinden yararlanmak bütünüyle caiz ve ziyadesiyle uygundur. Tanrı, ilmi puta tapanların arasında aramaya izin vermişken nasıl olur da Kitap Ehli’nden yararlanılmasını hoş karşılamaz?

Bundan başka, Ebu Süfyan, Hendek Savaşı’nda Benî Kinane, Benî Kahtan ve Yahudi Benî Kurayza ile müttefik oldu ve Yesrib [*Medine*] lambasında yanan İlahi Işığı söndürmek üzere tüm Kureyş kabileleriyle ayaklandı. O günlerde imtihan ve fitne rüzgârı büyük bir şiddetle her yönden esiyordu; nasıl ki “İnsanlar, ‘İnandık’ demekle imtihan edilmeden bırakılacaklarını mı zannederler.”¹⁹ buyrulmuştur. İnanan sayısı azdı ve düşman yeni doğmuş olan Gerçeklik Güneşi’ni zulüm ve zorbalık tozuyla örtmek için tüm gücüyle saldırıyordu. Selmân-ı Fârisi, vahyin Tanyeri ve sonsuz lütuf nurlarının Odağı olan Peygamber’in huzuruna çıktı ve İran’da saldırgan bir orduya karşı korunmak için arazilerinin etrafına bir hendek ya da çukur kazdıklarını ve bunun ani saldırılara karşı çok

18 Kur’an-ı Kerim 5:82.

19 Kur’an-ı Kerim 29:2.

etkili bir savunma yöntemi olduğunun ispatlandığını söyledi. O zaman külli aklın Kaynağı ve ilahi bilginin Madeni bunun putperestlerin, ateşe tapan Mecusilerin bir âdeti olup tektanrıcılar tarafından benimsenmesinin caiz olmadığını mı söyledi? Yoksa taraftarlarına hemen bir hendek kazmalarını mı emretti? Hatta aletleri alıp onlarla birlikte çalışmaya gitti.

Ayrıca Cihan Güneşi Hicaz'dan doğduktan sonra tüm insanlığı nuruyla kaplar ve yeni bir ilahi Şeriat ve yeni ilke ve kurumların vahyiyle dünyada köklü bir değişim yaratırken, nazil olan bazı kutsal yasaların Cahiliye Devri'nin âdetlerine uygun olduğu, değişik İslam mezheplerinin kitaplarında ve önde gelen âlimlerin ve tarihçilerin yazılarında yazmaktadır. Bunların arasında Hz. Muhammed'in ateşkes dönemi uygulamasına riayet etmesi,²⁰ domuz eti yasağını sürdürmesi, kameri takvimi ve ay adlarını kullanmaya devam etmesi ve benzerleri vardır. Kitaplarda bu gibi birçok hüküm özellikle belirtilmiştir:

“Cahiliye Devri'nin insanları arasında İslam Şeriatı'nın sonradan onayladığı birçok uygulama vardı. Aynı anda bir anne ve kızıyla evlenmezlerdi ve kendi kanaatlerince en çirkin şey de iki kız kardeşe evlenmekti. Babasının karısıyla evlenen erkeği ayıplar ve onunla 'babasının rakibi' diye alay ederlerdi. Mekke'deki Kâbe'ye hacca gitmek ve orada törenler yapmak, özel kıyafetler giymek, Kâbe'yi tavaf etmek, tepelerin arasında gidip gelmek, özel bazı yerlerde

20 Putperest Araplar Mekke'de hacca gidilen, fuarlar, şiir yarışmaları ve benzeri olayların olduğu dönemlerde, biri ayrı ve üçü birbirini takip eden ateşkes ayları uyguluyorlardı.

duraklamak ve taş atmak onların da geleneği idi. Bunun yanı sıra üçer yılda bir takvime bir ay ekler, cinsel ilişkiden sonra boy abdesti alır, ağızlarını çalkalar ve burun deliklerine su çeker, saçlarını tarar, kürdan kullanır, tırnakları keser ve koltuk altlarını tıraş ederlerdi. Hatta hırsızın sağ elini de keserlerdi.”²¹

İlahi yasaların bazıları tüm toplumların tiksindiği o Cahiliye Devri’ndeki âdetlere benziyor diye, insan ilahi şeriatın, Allah korusun, eksik olduğunu düşünebilir mi? Ya da Güçlüler Güçlüsü Rabbin putpe-restlerin görüşlerine uyduğunu, Allah korusun, hayal edebilir mi? İlahi hikmet değişik biçimler alır. Cahiliye Devri’nde geçerli olan âdetlere hiç benzemeyen bir Şeriat nazil etmek Hz. Muhammed için mümkün değil miydi? O’nun eksiksiz hikmetinin maksadı, insanları ellerini ayaklarını bağlamış olan taassup zincirlerinden kurtarmak ve bugün de basit ve çaresiz insanların akıllarını karıştıran ve vicdan azabı çekmelerine neden olan aynı itirazların önüne geçmekti.

İlahi kitaplarda kastedilenleri, sözlü ve yazılı tarihi yeterince bilmeyen bazı kimseler, Cahiliye Devri’ndeki âdetlerin Hz. İbrahim’e dayanan ve putpe-restler tarafından devam ettirilen yasalar olduğunu öne süreceklerdir. Bu bağlamda şu Kur’an ayetini kullanırlar: “Hakka yönelen İbrahim’in dinine uy.”²² Ancak tüm İslami mezheplerin kitaplarında ateşkes

21 İmadu’d-Din İsmail Ebî’l-Fida, *el-Muhtasar fî Abbâri’l-Beşer: Tarîh Ebî’l-Fida* (Daru’l-Mârifet: Beyrut, tarihsiz), cilt 1, s. 99 (Ebu’l-Fida Tarihi)

22 Kur’an-ı Kerim 16:123.

aylarının, kameri takvimin ve hırsızın sağ elinin kesilmesinin Hz. İbrahim'in Şeriatı'nda olmadığı tasdik edilir. Sonuç itibarı ile Tevrat bugün de mevcut olup Hz. İbrahim'in yasaları halen oradadır. Ona başvurunlar. Tabii o zaman da Tevrat'ın tahrif edildiğini iddia edecek ve şu Kur'an ayetini göstereceklerdir: "Kelimeleri yerlerinden kaydırarak (tahrif edip) değiştiriyorlar."²³ Ancak bu tahrifatın nerede olduğu bilinmektedir ve ilmî kitaplarda ve tefsirlerde zikredilir.²⁴ Meseleyi bu kısa bilginin ötesinde açıklarsak buradaki asıl maksadımızdan vazgeçmiş oluruz.

Bazı rivayetlere göre, insanlığa vahşi hayvanlardan bazı güzel nitelikler ve huylar alması ve bunlardan bir ders çıkarması emredilmiştir. O dilsiz hayvanlardan güzel nitelikler alınması caiz olduğuna göre, en azından insan ırkına ait olup sağduyu sahibi ve konuşmayı bilen yabancı toplumlardan maddi bilimler ve teknikler almak kesinlikle çok daha caizdir. Bu gibi övgüye değer niteliklerin hayvanlarda yaratılıştan geldiği iddia ediliyorsa, o zaman diğer toplumlardaki temel medeniyet ilkelerinin, bilginin ve ilmin yaratılıştan gelmediğini hangi kanıta dayanarak iddia edebilirler? Var mıdır Tanrı'dan başka Yaratıcı? Söyle: Sübhandır Tanrı!

En bilgili, en başarılı âlimler ve en seçkin bilginler, köken ve temeli Aristo ve başka Yunan filozoflara dayanan bilim dallarını derinliğine incelemişler,

23 Kur'an-ı Kerim 5:13; Krş. 4:46.

24 Bkz. Hz. Bahauallah, *İkan Kitabı*, s. 51 (İstanbul 1996)

tıp ve cebir²⁵ de dâhil olmak üzere matematiğin çeşitli dallarıyla ilgili yazılmış Yunanca kitapları en değerli miras olarak kabul etmişlerdir. Kurucusunun bir Sabii olduğuna inansalar da, tüm seçkin âlimler mantık bilimini hem öğrenir hem de öğretirler. Bunların çoğu şu konuda ısrar etmişlerdir ki, bir âlim birçok bilimde maharetli olsa bile mantık bilimini derinliğine incelememişse, görüşleri ve çıkarımları güvenilir değildir.

Böylece yabancı ülkelerden medeniyetin ilke ve usullerini almanın ve bilimler ve tekniklerden, kısaca tüm halkın faydalanacağı her şeyden yararlanmanın bütünüyle uygun olduğu açık ve inkâr edilemez bir şekilde ispatlanmış oldu. Bundan amaç kamuoyunun dikkatini bu büyük fırsata odaklamaktır ki böylece Tanrı'nın yardımıyla bu Kutsal Ülke kısa sürede başka ülkelerin önderi olana dek, halk tüm gücüyle buna destek olmak üzere harekete geçebilsin.

Ey hikmet erbabı! Şunu dikkatle düşünün: Sıradan bir silah bir Martini-Henry tüfeği veya bir Krupp topuyla kıyaslanabilir mi? Eğer bir kimse eski model silahlarımızın bizim için yeterli ve yabancı ülkeler

25 Bu bilim dalı Öklit ve İskenderiye ekolünün diğer üyelerince M.Ö. 300 yılından beri bilinmekteydi. Bir çözüm bulmak amacıyla şu veya bu şekilde bilimsel tahminlerin kullanılmasını kastediyorsak, cebirin yaklaşık olarak M.Ö. 2000 yılından beri bulunduğu söylenebilir... "Cebir" kelimesi oldukça tesadüfî şekilde ortaya çıkmıştır. Muhammed bin Musa el-Harezmi... 825 yılında Bağdat'ta yazdığı eserlerinden birine *El-cebr ve'l-mukabele* adını vermiştir. Kitabın adı zaman zaman "yenileme ve denklem" olarak tercüme edilmiş olsa da gerçek anlamın ne olduğu ileri dönem Arap yazarlar için bile muğlak kalmıştı. (*Britannica Ansiklopedisi*, 1952)

tarafından icat edilen silahların ithalinin gereksiz olduğunu savunursa bir çocuk bile kendisini dinler mi? Veya birisi “Biz ticari malları bir ülkeden diğere her zaman hayvan sırtında taşıdık. Buharlı motorlara niye gerek duyalım? Neden başka milletleri taklit edelim?” derse aydın bir insan böyle bir sözü hoş görür mü? Tanrı’ya yemin olsun ki hayır! Meğerki bazı gizli amaç ve düşmanlıklardan ötürü, apaçık olan şeyi inkâr etsin.

Yabancı uluslar, bilim, sanayi ve sanatta en üst düzey uzmanlığa sahip olsalar da birbirlerinden fikir almakta tereddüt etmezler. Her şeye büyük ihtiyaç duyan İran’ın geri kalmasına, ihmal edilmesine ve yüzüstü bırakılmasına nasıl izin verilebilir?

Doğru yolda yürüyen, ilahi hikmetin sırlarına vakıf ve kutsal Kitapların gizli gerçeklerinden haberdar olan o büyük âlimler ki kalplerinde takva cevherini taşırlar ve yüzleri hidayet ışıklarıyla parlar; onlar güncel ihtiyacın farkındadırlar, çağın gereksinimlerini anlar ve tüm güçlerini kesinlikle bilginin ve uygarlığın ilerlemesine adarlar. “Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? ... Ya da karanlıklarla aydınlık bir olur mu?”²⁶

Bu âlimler insanlar arasında kılavuzluk ışığı ve insanlığın ufkundan parlayan talih yıldızlarıdır. Onlar cehalet ve gaflet mezarında yatanlar için hayat çeşmesi, hata ve günahlarının çölünde kaybolup gitmiş olan ve susuzluktan kıvrananlar için en mükemmel sıfatların berrak pınarlarıdır. Onlar İlahi Birlik işaretlerinin tanyerleri ve yüce Kur’an’ın sırlarını ak-

26 Kur’an-ı Kerim 39:9; 13:16.

taranlardır. Onlar dünyanın hasta bedeninin yetkin doktorları ve insanoğlunu çürüten zehrin panzehirleridir. İnsanlığı koruyan sağlam kale ve çaresizlerin, huzursuzların ve cehaletten muzdarip kurbanların zapt edilmez sığınağı onlardır. “İlim bir nurdur ki Allah onu dilediğinin kalbine bırakır.”

Ancak Tanrı her şeyin bilinebilmesi için bir alâmet ve işaret yaratmış, ölçüler ve imtihanlar koymuştur. Ruhani âlim hem içsel hem dışsal mükemmelliklerle nitelenmiş olmalı; iyi bir karaktere, aydın bir mizaca, temiz bir niyete, üstün, parlak ve keskin bir zekâyâ, sezgi, akliselim ve öngörüye, ılımlılık, saygı ve kalpten gelen bir Tanrı korkusuna sahip olmalıdır. Sönük bir mum, ne kadar büyük ve uzun da olsa, meyvesiz bir hurma ağacından veya kuru bir odun yığınınından farklı değildir.²⁷

“Naz için gül gibi bir yüz gerek.
Öyle bir yüzün yoksa kötü huyun etrafında dönüp dolaşma, nazlanma!
Çirkin ve sarı bir yüzün nazı da çirkindir.
Gözün hem kör, hem de hastalıklı oluşu müşküldür.”²⁸

Güvenilir bir hadise göre “Âlim olanın kendisini koruması, dinini savunması, isteklerine karşı koymas ve Rabbinin emirlerine itaat etmesi şarttır. O zaman halkın ona tabi olması gerekir.” Bu meşhur ve mukaddes sözler ilmin tüm şartlarını kendinde topladığı için, bunların anlamını kısaca yorumlamak

27 Bkz. Kur'an-ı Kerim 54:20, 63:4.

28 Mevlâna, *Mesnevi*, Cilt 1, No: 1906–1907 (Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2001)

yerinde olur. Bu ilahi niteliklerden yoksun ve bu koşulları tavizsiz bir şekilde yansıtmayan bir kişiye âlim denemez ve bu kişi inananlar için bir model olmaya layık değildir.

Bu şartların ilki insanın kendisini korumasıdır. Bunun insanın kendisini belalardan ve cismani imtihanlardan koruması demek olmadığı açıktır; çünkü Peygamberlerin ve evliyaların her biri ve hepsi dünyanın en şiddetli musibetlerine maruz kaldılar ve insanlığın her tür zulüm ve saldırılarına hedef oldular. Hayatlarını insanların mutluluğu uğruna feda ettiler, kendi istekleriyle şehadet meydanına koşular ve içsel ve zahiri kusursuzluklarıyla insanlığı, hem sonradan kazanılan hem de Allah vergisi mükemmel sıfatların yeni giysileriyle süslediler. Kişinin kendisini korumasının asıl anlamı, ruhani ve maddi mükemmellik vasıflarını kazanmasıdır.

Mükemmelliğin ilk vasfı öğrenme ve aklın kültürel kazanımlarıdır ve bu yüce makama, bireyin Tanrı'ya ilişkin ince ve derin meselelere, Kur'an'ın siyasi ve dini hükümlerinin temel gerçeklerine, diğer semavi Kitapların içeriğine ve bu seçkin milletin gelişmesine ve uygarlaşmasına katkıda bulunan düzenleme ve usullere vakıf olmasıyla erişilir. Aynı birey bununla beraber diğer milletlerin devlet idaresini tanımlayan usullerden, geleneklerden, koşullardan ve yaklaşımlardan, maddi ve ahlaki niteliklerden haberdar olmalı; yararlı ve çağdaş bilim dallarını bütün yönleriyle iyi bilmeli ve geçmiş devletlerin ve halkların tarih kitaplarını incelemelidir. Zira eğer bir âlim kutsal Kitaplara, ilahiyatın ve doğa bilimlerinin tüm

alanlarına, şer'i ve siyasi ilimlere, çağdaş bilgilere ve büyük tarihi olaylara vâkıf değilse, acil bir durumda aciz kalabilir ki bu da kapsamlı bilgiye sahip olma sıfatıyla uyuşmaz.

Örneğin ruhani bir Müslüman âlim, bir Hıristiyan ile konuşurken, İncil'in azametli ezgilerinden habersizse, Kur'an'daki gerçeklerden ne kadar söz ederse etsin o Hıristiyan'ı ikna edemez ve sözleri sağır kulaklarla karşılaşır. Ancak eğer söz konusu Hıristiyan, o Müslüman'ın Hıristiyanlığın temellerini papazlardan daha iyi bildiğini ve kutsal Kitapların içeriğini daha iyi anladığını görürse, Müslüman'ın iddialarını memnuniyetle kabul edecektir ve aslında bundan başka bir seçeneği de yoktur.

Reş Galuta²⁹ o irfan, hidayet ve ikan Güneşi'nin, yani İmam Rıza'nın huzuruna müşerref olduğunda, ilim madeni olan İmam bu görüşme esnasında savlarını o Başsürgün'ün mutabık ve aşına olduğu kaynaklara dayandırmasaydı, o da Hazret'in büyüklüğünü asla itiraf etmeyecekti.

Ayrıca devlet iki büyük güce, yani yasama ve yürütmeye dayanır. Yürütme yetkisinin merkez noktası hükümet, yasama yetkisinininki ise âlimlerdir ve sağlam bir temel ve sütun olan bu ikincisi zafiyet gösterirse devletin ayakta kalması nasıl düşünülebilir?

Ancak bu zamanda böylesine mükemmel, derin ve kapsamlı bilgi sahibi âlimler bulmanın zorluğu ve hükümetin ve toplumun düzene ve yönlendirilme-

29 Babil'de sürgünde olan Yahudilerin reisiydi ve Yahudiler kendisini her ortamda överlerdi.

ye çok ihtiyaç duydukları gerçeğinin ışığında, çeşitli kesimlerden, üyelerinin yukarıda geçen bilim dallarının birinde uzman olduğu bir bilimsel kurul oluşturulması gereklidir. Bu kurul bugüne ve geleceğe dair tüm ihtiyaçları azami bir gayret ve şevkle ele almalı, dengeyi ve düzeni tesis etmelidir.

Şu ana kadar mahkemelerimizde dini hükümlere belirleyici bir rol verilmemiştir. Çünkü ulemanın her biri uygun gördüğü şekilde, kendi keyfi yorum ve kişisel görüşünü temel alarak hüküm vermiştir. Örneğin, iki kişi mahkemeye çıkar ve ulemadan biri davacı lehine, diğeri davalı lehine karar verir. Hatta bazen tek bir davada aynı müçtehit tarafından iki farklı hüküm verilebilmektedir. Çünkü düşüncesi önce bir yöne, sonra başka bir yöne meyletmiştir. İşlerin böyle olması kuşkusuz her önemli hususu karmakarışık etmiştir ve bunun da toplumu temelinden sarsması kaçınılmazdır. Çünkü ne davacı ne davalı davayı kazanacağından ümitlidir ve her biri kendi adına önceki kararın yerine geçecek bir sonraki kararı sağlama almak için hayatını harcayacaktır. Bu şekilde bütün zamanlarını davaya ayırırlar, bunun sonucu da hayatlarının yararlı işlere ve kişisel meselelere adanması yerine tamamen mücadeleyle geçmesidir. Aslında bu iki davacı birer ölüden farksız bile sayılabilir, çünkü ülkelerine ve topluma zerre kadar hizmet edemezler. Fakat eğer kesin ve nihai bir hüküm çıksaydı, suçu kesin bir şekilde kanıtlanmış olan taraf davayı yeniden açma umudunu kaybedecek ve böylece sonuca razı olup kendisini ve başkalarını ilgilendiren işlerine dönecekti.

Bu en önemli konu, halkın barış ve sükûnetini sağlamanın başta gelen vasıtası ve zengin fakir herkesin aynı şekilde ilerlemesi için en etkili araç olduğundan, davaların çözüme kavuşması için tek, doğru ve kesin bir yöntem geliştirmek, büyük danışma meclisinin İlahi yasa konusunda uzman olan bu âlim üyelerine düşen bir görevdir. Bu sistem daha sonra hükümdarın emriyle ülke çapında ilan edilmeli ve hükümlerine sıkı sıkıya bağlı kalınmalıdır. Bu her şeyden önemli konu, en acil derecede ilgiyi gerektirir.

Mükemmelliğin ikinci vasfı adalet ve tarafsızlıktır. Bu da kişinin şahsi kazanımlarına ve bencil çıkarlarına bakılmaması ve başka hiçbir şeye en ufak bir önem verilmeksizin Tanrı'nın yasalarının uygulanması demektir. Bunun anlamı, kişinin kendisini yalnızca Her Şeyin Sahibi olan Tanrı'nın hizmetkârlarından biri olarak görmesi ve ruhani seçkinliğe ulaşma tutkusu dışında, asla ayrıcalık peşinde koşmamasıdır. Bu da kişinin toplumun refahını kendi çıkarı olarak görmesi anlamına gelir. Kısacası bu, insanlığı tek bir kişi ve bireyi o vücudun bir üyesi olarak görmek ve eğer bir acı ya da yara o vücudun herhangi bir organına sıkıntı verirse, bunun kaçınılmaz şekilde bedenin tümünün acı çekmesine yol açacağını iyi bilmek demektir.

Mükemmelliğin üçüncü koşulu, halkı eğitmek amacıyla tam bir samimiyet ve iyi niyetle harekete geçmek, yani halka ilmin değişik dallarını ve yararlı bilimleri öğretmek için en yüksek gayreti göstermek, çağdaşlaşmanın gelişimini teşvik etmek, ticaretin, sa-

nayinin ve sanatın kapsamını genişletmek, toplumun refahını arttıracak önlemleri almaktır. Çünkü halkın çoğunluğu, toplumun müzmin hastalıklarına acil çare olacak bu yaşamsal araçlardan habersizdir.

Bilginler ve hikmetli âlimlerin yalnızca Tanrı'nın hatırı için kitlelere akıl ve öğüt vermek ve onların görüş yeteneğini bilgi demek olan bu göz damlası ile berraklaştırmak görevini, bütün içtenlikleri ve niyetlerinin arılığı ile üstlenmeleri gerekir. Çünkü bugünün insanları batıl inançlarının derinliği dolayısıyla şöyle sanıyorlar: Herhangi bir kişi Tanrı'ya ve işaretlerine, Peygamberlerine, Kutsal Kitaplarına ve yasalarına inanıyorsa, dindarsa ve Tanrı'dan korkuyorsa, bu kişinin aylak aylak oturması ve günlerini uyuşuklukla geçirmesi şarttır ki böylece Tanrı'nın gözünde dünyayı ve dünyevi zevkleri bir kenara atıp kalbini öbür dünyaya çevirmiş ve Tanrı'ya yakın olmak amacıyla kendisini diğer insanlardan soyutlamış bir kişi sayılsın. Bu konu üzerinde bu metnin başka yerlerinde daha fazla durulacağı için şimdilik burada bırakacağız.

Mükemmelliğin diğer vasıfları; Tanrı'dan korkmak, kullarını sevmek yoluyla O'nu sevmek, ılımlı, sabırlı ve ağırbaşlı davranmak; samimi, yumuşak başlı, acıyıcı ve şefkatli olmak; kararlı, cesur, güvenilir olmak; çaba göstermeye ve mücadele etmeye gücü olmak, cömert, sadık ve kötü düşünceden arı olmak, şevke ve haysiyet duygusuna sahip, asil ruhlu ve yüce gönüllü olmak ve başkalarının haklarına saygı göstermektir. Her kim bu insani sıfatlardan

yoksunsa noksandır. Eğer bu vasıfların iç anlamını tek tek açıklayacak olsaydık “daha böyle sekiz misli kâğıt bile yetişmez!”³⁰

Bilgi sahibine dair bu ruhani kıstasların ikincisi, dininin savunucusu olması gerektiğidir. Şurası açıktır ki bu mübarek sözlerden kastedilen yalnızca Şeriatı inceleyip tefsir etmek, ibadet şekillerine uymak, büyük ve küçük günahlardan kaçınmak, dini hükümleri uygulamak ve her vasıtaya başvurarak Dini korumak değildir. Bu sözler daha çok, toplumun tümünün her yönden korunması gerektiği, Tanrı Sözü’nün yükseltilmesi, inananların sayısının artması, Tanrı Dini’nin ilerlemesi, yüceltilmesi ve diğer dinler karşısında muzaffer olması için mümkün olan bütün önlemleri uygulamak yolunda her çabanın gösterilmesi anlamına gelir.

Aslında Müslüman din otoriteleri, yapmaları gerektiği gibi, bu ilkeler doğrultusunda sebat etmiş olsalardı, şu anda dünyadaki her millet Tanrı birliğinin barınağı altında toplanmış olur ve “dinini bütün dinlere üstün kılma”³¹ ışığı dünyanın tam ortasında güneş gibi parlardı.

Hız. İsa’dan on beş asır sonra, aslen Papalığın merkezindeki Katolik bir kurumun on iki üyesinden biri olan ve daha sonra Protestan inancını başlatan Martin Luther, rahiplerin evlenmesinin yasaklanması, Havarilerin ve geçmiş Hıristiyan liderlerinin tasvirleri önünde hürmet gösterip eğilme ve İncil’in hü-

30 Mevlâna, *Mesnevi*, Cilt 3, No: 4441 (Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2001)

31 Kur’an-ı Kerim 9:33, 48:28, 61:9.

kümlerine sonradan eklenen çeşitli dini uygulama ve törenler gibi kuramsal noktalarda Papa'ya karşı çıktı. O devirde Papa çok güçlüydü, Avrupa krallarının onun önünde sarsılıp titreyeceği kadar ürkütücüydü ve nüfuzuyla Avrupa'nın başlıca meselelerini denetiminde tutuyordu. Buna karşın Luther'in, din adamlarının evlenmesi, kiliselerde asılı temsili tasvirlerin önünde tapınmaktan ve secdeye varmaktan kaçınma ve İncil'in hükümlerine sonradan eklenmiş törenlerin kaldırılmasına dair fikirleri bariz şekilde doğru idi. Bu fikirlerin yayılması için uygun araçlar seçildiği için de geçen dört yüz küsur yıl içinde Amerika nüfusunun çoğunluğu, Almanya ve İngiltere'nin beşte dördü ile Avusturyalıların büyük bir kısmı, yani toplam olarak diğer Hıristiyan mezheplerinden gelen yaklaşık yüz yirmi beş milyon insan Protestan Kilisesi'ne girdi. Bu mezhebin önderleri bunu daha da arttırmak için hâlâ her gayreti gösteriyorlar ve bugün Afrika'nın doğu kıyısında, görünüşte Sudanlı ve başka zenci halkları özgürlüğe kavuşturmak amacıyla okullar ve kolejler kurdular ve tamamen ilkel durumdaki Afrikalı kabileleri eğitmeye ve medenileştirmeye çalışıyorlar. Oysa gerçek ve esas amaçları, bazı Müslüman zenci kabileleri Protestanlığa döndürmektir. Her toplum kendi insanlarının ilerlemesi için yılmadan çalışırken biz ise uyumaya devam ediyoruz!

Bu adamı hangi amacın harekete geçirdiği veya nereye varmak istediği çok açık olmamakla birlikte, bakınız Protestan liderlerin ateşli gayretleri onun öğretilerini uzak ülke ve topraklara kadar nasıl yaymıştır.

Şimdi, eğer tek gerçek Tanrı'nın aydın kulları, O'nun teyitlerinin alıcıları ve İlahi yardımının mazharları bütün güçlerini ortaya koyar, tam bir adanmışlıkla, Tanrı'ya tevekkül ederek ve O'ndan başka her şeyden yüz çevirerek Din'in yayılması için gerekenleri benimser ve bütün çabalarını da bu amaca yöneltecek olurlarsa, O'nun Kutsal ışığının dünyayı saracağı kesindir.

Olayların altında yatan gerçeği bilmeyen, dünyanın nabzını parmaklarının altında hissedemeyen, müzmin bir illet olan bu yanılgıların tedavisi için ne kadar muazzam miktarda gerçeğe ihtiyaç duyulduğundan habersiz bazı kimseler, Din'in yalnızca kılıçla yayılabileceğine inanıyorlar ve bu düşüncelerini de "Ben kılıç Peygamberiyim" hadisiyle destekliyorlar. Hâlbuki bu mesele üzerinde dikkatle düşünecek olsalar, bugün ve bu çağda kılıcın Dini yaymak için uygun bir araç olmadığını, çünkü bunun insanların yüreğini sadece dehşet ve korkuyla dolduracağını görürlerdi. Hz. Muhammed'in İlahi Şeriatı'na göre, Kitap Ehli'ni Dini tanıyıp kabul etmeye zorlamak caiz değildir. İnsanlığı gerçeğe kılavuzlamak Tanrı'nın birliğine inanan vicdan sahibi her inanana düşen kutsal bir görev olmakla birlikte, "Ben kılıç Peygamberiyim" ve "Allah'tan başka ilah yok deyinceye kadar insanlarla savaş etmem bana emredildi" hadisleri, kendi körlükleri ve vahşilikleriyle insan olma vasfını kaybetmiş olan Cahiliye Devri putperestlerini kastetmektedir. Kılıç zoruyla oluşan imana pek güvenilemez ve böyle bir iman önemsiz bir sebepten dolayı tekrar yanlışa ve inançsızlığa dönebilir. Nitekim Hz. Muhammed'in vefatından ve "Muktedir bir hükümdarın katında,

doğruluk meclisine”³² yerleşmesinden sonra, Medine civarındaki kabileler Dinlerinden ayrılarak putlarına geri döndüler.

Tanrı Ruhü'nun [Hz. İsa] kutsal nefesinin, tatlılığını Filistin ve Celile üzerine, Ürdün kıyılarına ve Kudüs civarındaki yörelere yaydığı ve İncil'in harika ezgilerinin ruhen aydınlanmışların kulaklarında çınladığı zamanları hatırlayın. Asya, Avrupa, Afrika, Amerika ile Pasifik ve Hint Okyanuslarındaki ada ve takımadalardan oluşan Okyanusya'daki tüm insanlar, Ahitleşme Günü'nden³³ bahseden Kutsal Ses'ten habersiz bir şekilde, ateşe ve puta tapıyorlardı. Uluhiyete ve Tanrı'nın birliğine inananlar ise yalnızca Yahudilerdi. Mesih Hazretleri'nin ilanının ardından, O'nun saf ve canlandırıcı nefesi üç yıl boyunca bu bölgelerin sakinleri üzerine ebedi hayat saçtı ve İlahi Vahiy sayesinde o zamanki dünyanın hasta bedeni için hayati ilaç olan Mesih'in Şeriatı kurulmuş oldu. Hz. İsa'nın günlerinde yalnızca az sayıda kişi yüzünü Tanrı'ya döndü; aslında sadece on iki havari ve birkaç kadın gerçek mümin oldu ve havarilerden biri olan Yahuda İskaryot dininden dönünce geriye on bir kişi kaldı. Hz. İsa'nın İzzet Göğüne yükselmesinden sonra bu bir avuç ruh, ruhani vasıfları ve saf ve kutsal amelleriyle ayakta kaldılar ve Tanrı'nın gücü ve Mesih'in hayat veren nefesi sayesinde dünyanın bütün insanlarını kurtarmak için harekete geçtiler. Daha sonra tüm putperest milletler ve Yahudiler,

32 Kur'an-ı Kerim 54:55.

33 “Yevm-i Elest” (Elest Günü), Allah'ın Âdemoğullarına Kur'an-ı Kerim 7:172'deki gibi hitap ettiği gün: “Ben sizin Rabbiniz değil miyim?” (*e-lestü bi-rabbiküm*) demişti. Onlar da, ‘Evet, şahit olduk (ki Rabbimizsin)’ (*kâlû belâ*) demişlerdi.”

Kudüs lambasında yakılmış bu İlahi ateşi söndürmek için bütün kuvvetleriyle ayaklandı. “Allah’ın nurunu ağızlarıyla söndürmek istiyorlar. Oysa kâfirler hoşlanmasalar da Allah, nurunu tamamlamaktan başka bir şeye razı olmaz.”³⁴ Bu mukaddes ruhların her birini en korkunç işkencelerle öldürdüler; bazılarının saf ve lekesiz bedenlerini kasapların satırlarıyla parçalara ayırdılar ve fırınlara attılar ve bazı inananların bedenlerini ise işkence aletlerinde gererek diri diri toprağa gömdüler. Bu ağır bedele rağmen Hıristiyanlar Tanrı Emri’ni tebliğe devam ettiler ve ne bir kılıcı kınından çektiler ve ne de bir yanağa tokat attılar. Sonunda Mesih’in Dini bütün dünyayı sardı; öyle ki Avrupa ve Amerika’da diğer dinlerden geriye hiçbir iz kalmadı ve bugün Asya, Afrika ve Okyanusya’da geniş kitleler Dört İncil’in himayesinde yaşamaktadırlar.

Tanrı Dini’nin insani mükemmellikler, kusursuz ve hoş giden nitelikler ve ruhani davranışla yayılmasının şart olduğu yukarıdaki sağlam delillerle artık kanıtlanmış oldu. Eğer bir ruh Allah’a doğru yaklaşırsa Birlik Eşiği’ne kabul edilecektir; çünkü böyle bir kimse şahsi kaygılardan, hırstan ve bencilce menfaatlerden arınmış ve Rabbinin koruyucu himayesine sığınmıştır. Bu kişi insanlar arasında güvenilir ve doğru sözlü, ılımlı ve adil, yüce gönüllü ve vefalı, namuslu ve Tanrı’dan korkan birisi olarak tanınacaktır. Bu şekilde İlahi Şeriatın nazil olmasının temel amacı gerçekleşmiş olacaktır ki, bu amaç öbür dünyada mutluluk, bu dünyada da medenileşme ve karakter-

34 Kur’an-ı Kerim 9:32.

lerin mükemmelleşmesidir. Kılıca gelince, bu sadece dışarıdan mümin görünse de için için hain ve inançsız olan bir insan yaratır.

Burada herkes için örnek olacak bir hikâye anlatalım. Arapların tarih kitaplarında anlatıldığına göre, Hz. Muhammed'in zuhurundan önceki bir zamanda, Cahiliye Devri'nde, hükümdarlık merkezi Hîre şehri olan Nûman bin Munzir el Lahmî adlı Arap bir sultan, bir gün o kadar şarap içmişti ki kafası bulanık ve akli başından gitmiş bir haldeydi. Bu sarhoş ve duygusuz haliyle, iki dostu ve yakın ve en sevdiği iki arkadaşı olan Hâlid bin Mudallil ve Amr bin Mesud el Kendî'nin öldürülmelerini emretti. İçki âleminden ayılınca bu iki dostunu sordu ve keder verici haberi aldı. Kalbi hüznle doldu ve onlara olan derin sevgisi ve özleminden dolayı mezarlarının başına iki haşmetli anıt diktirerek bu anıtları "Kanla Lekelenmiş" diye adlandırdı.

Sonra yılın iki gününü bu iki yoldaşının anısına ayırdı ve günlerden birine "Kötülük Günü" ve diğere "İyilik Günü" adını verdi. Her yıl bu belirlenmiş iki günde törenle dışarı çıkar ve bu iki anıtın arasında otururdu. Eğer Kötülük Günü'nde gözleri birine takılırsa o kişi idam edilirdi ama İyilik Günü'nde önüne çıkan herkes hediyelere ve ihsanlara boğulurdu. Güçlü bir yeminle mühürlenmiş olan bu emri, her zaman tavizsiz bir şekilde uygulanıyordu.

Bir gün sultan, Mahmud adlı atına bindi ve avlanmak üzere ovalara gitti. Ansızın uzaklarda yabani bir eşek gördü. Hayvanı yakalamak için atını mahmuzladı ve öyle bir hızla dörtlüye kalktı ki yanındakilerin

gözünden kayboldu. Gece yaklaştıkça artık tamamen kaybolmuştu. Sonra çölün ortasında bir çadır fark etti ve atını o yöne sürdü. Çadırın girişine varınca sordu: “Misafir kabul eder misiniz?” Çadırın sahibi (ki adı Hanzala bin Ebî Gafra-yı Tâî idi) “Evet” diye cevap verdi, sonra yaklaşarak Nûman’ın attan inmesine yardım etti. Ardından karısının yanına gitti ve ona “Bu kişinin tavırlarında apaçık büyüklük alametleri var. Kendisine misafirperverliğin en iyisini göster ve bir ziyafet hazırla.” dedi. Karısı “Bir dişi koyunumuz var. Onu kes. Ben de böyle bir gün için bir miktar un saklamıştım.” diye cevap verdi. Hanzala önce dişi koyunu sağdı ve bir kap sütü Nûman’a götürdü, daha sonra da koyunu kesti ve yemeği hazırladı. Nûman o geceyi Hanzala’nın dostluk ve şefkati sayesinde huzur ve rahat içerisinde geçirdi. Şafak söktüğünde gitmeye hazırlanırken Hanzala’ya dedi ki: “Bana son derece cömertlik gösterdin, beni kabul edip ziyafet hazırladın. Ben Munzir’in oğlu Nûman’ım ve sarayına gelmeni dört gözle bekliyorum.”

Zaman geçti ve Tayy ülkesinde kıtlık baş gösterdi. Hanzala zor duruma düştü ve bu nedenle sultandan yardım istemeyi düşündü. Garip bir tesadüfle şehre Kötülük Günü’nde vardı. Nûman çok kasvetli bir ruh hali içindeydi. Dostuna sitem etmeye başladı ve şöyle dedi: “Neden dostuna tüm günler içinden bu gün geldin? Çünkü bugün Kötülük Günü’dür, yani Gazap ve Keder Günü’dür. Bugün gözlerim tek oğlum olan Kâbûs’a takılacak olsa, o bile canını kurtaramaz. Şimdi bana nasıl bir yardım istediğini söyle.”

Hanzala dedi ki: “Senin Kötülük Günün hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Bu hayatın hediyelerine gelince, bunlar hayatta olanlar içindir ve benim şu an ölüm kâsesinden içmem gerektiğine göre, dünyanın bütün hazinelerinin bana ne faydası var?”

Nûman, “Yapacak bir şey yok” dedi.

Hanzala ona dedi ki: “O halde ölüm cezamı ertele ki karımın yanına gidip vasiyetimi bırakabileyim. Ertesi yıl yine Kötülük Günü’nde döneceğim.”

Nûman bunun üzerine, eğer Hanzala sözünü tutmazsa yerine idam edilmek üzere bir kefil istedi. Hanzala biçare ve şaşkın bir halde etrafına bakındı. Sonra bakışları Nûman’ın maiyetindekilerden biri olan Şerîk bin Amr bin Kays el-Şaybân’a ilişti ve ona şu mısraları okudu:

“Ey yoldaşım, Ey Amr’ın oğlu! Var mıdır ölümden bir kaçış?

Ey her dertlinin kardeşi! Ey kardeşi olmayana kardeş!

Ey Nûman’ın kardeşi, bugün Şeyhe kefil sen olabilirsin.

Nerede asil Şaybân? Rahman ona kerem eylesin.”

Ama Şerîk sadece şöyle cevap verdi: “Ey kardeşim, bir adam hayatıyla kumar oynayamaz.” O anda kurban nereye yöneleceğini bilemedi. Daha sonra Karâd bin Acda’ el-Kelbî adında bir adam ayağa kalkarak kendini rehine olarak sundu ve bir sonraki Gazap Günü’nde kurban teslim olmazsa sultanın kendisine istediğini yapmasını kabul etti. Bunun üzerine Nûman, Hanzala’ya beş yüz dişi deve ihsan etti ve onun evine gitmesine izin verdi.

Ertesi yılın Kötülük Günü'nde, şafak söker sökmez, Nûman alışılmış olduğu üzere haşmet ve debdebe ile sarayından çıktı ve Kanla Lekelenmiş adlı iki anıta vardı. Karâd'ı da, krallara özgü gazabını göstermek üzere yanında getirdi. O sırada devlet erkânının dilleri çözüldü ve merhamet için yalvararak Karâd'ın ölüm cezasını günbatımına kadar ertelemesini istediler, çünkü Hanzala'nın o zamana kadar dönebileceğini umut ediyorlardı. Ancak sultanın amacı Hanzala'nın hayatını kurtarmak ve onun yerine Karâd'ı öldürterek kendisine gösterdiği misafirperverliğin karşılığını vermektir. Güneş batmaya başladığında Karâd'ın üzerindeki giysileri çıkarmaya başladılar ve başının kesilmesi için hazırladılar. O anda uzaklardan, atını dörtnala sürmekte olan bir atlı gözüktü. Nûman celalada "Neden bekliyorsun?" deyince vezirler dedi ki, "Belki gelen Hanzala'dır." Atlı yaklaşıncaya, gelenin Hanzala'dan başkası olmadığını gördüler.

Nûman çok mutsuzdu. "Seni ahmak!" dedi, "Ölümün pençesinden bir kere kurtulmuşsun; şimdi onu tekrar dürtüp uyandırman şart mı?"

Hanzala cevap verdi: "Karşılığında ahdime vefa ediyorsam, tatlıdır ağzıma ve hoştur dilime ölümün zehri."

Nûman sordu: "Bu kadar güvenilir, borcuna sadık ve sözüne bağlı bir insan olmanın sebebi nedir?" Hanzala cevapladı: "Benim tek Allah'a ve gökten inmiş Kitaplara olan inancımdır." Nûman sordu: "Hangi Dine inanıyorsun?" Ve Hanzala dedi: "Beni hayata döndüren, İsa'nın kutsal nefesidir. Tanrı Ruhu

Mesih'in doğru ve düzgün yolunu takip ederim.” Nûman dedi ki, “O halde ben de Ruh'un bu tatlı rayihalarını koklayayım.”

Böylece Hanzala Tanrı sevgisinin bağrından kılavuzluğun beyaz elini çıkardı³⁵ ve oradakilerin iç ve dış görüşlerini İncil'in ışığıyla aydınlattı. Çan gibi çınlayan nağmelerle İncil'den ayetler okumasının ardından Nûman ve tüm vezirleri putlarından ve bunlara tapmaktan tiksindiler ve Tanrı Dini'ni ikrar ettiler. Ve şöyle dediler: “Yazık, binlerce kere yazık ki şimdiye dek bu sonsuz bağışa dönüp bakmamışız, ondan perdelenmiş ve Tanrı'nın rahmet bulutlarının bu yağmurundan mahrum kalmışız.” Bunun ardından sultan Kanla Lekelenmiş adını taşıyan iki anıtı yıktırdı, zorbalığından dolayı pişmanlık duydu ve ülkede adaleti tesis etti.

Bakınız, tek bir birey, görünürde tanınmayan ve makamı olmayan bir çöl adamı, kalp temizliği vasıflarından birini sergilediği için, bu mağrur hükümdarı ve büyük bir topluluğu inançsızlığın karanlık gecesinden çıkarıp kurtuluş sabahına kılavuzlamayı, putperestlik mahvından kurtarıp Tanrı birliği kıyılarına yaklaştırmayı ve bütün bir toplumu çürüten ve insanları barbarlık seviyesine indiren alışkanlıklara son vermeyi nasıl başarmış. İnsan bunun üzerinde derinliğine düşünmeli ve anlamını kavramalıdır.

35 Krş. Kur'an 27:12: “Elini koynuna sok; Firavun'a ve onun kavmine gönderilen dokuz mucizeden biri olarak, kusursuz bembeyaz olarak çıksın.” Ayrıca Kur'an-ı Kerim 7:108, 20:22, 26:33. Ayrıca, Tevrat, Mısır'dan Çıkış 4:6.

Kalbim sızlıyor; çünkü büyük bir üzüntüyle, insanların bugüne ve bu çağa yaraşır olan hiçbir şeye dikkat etmediklerini görüyorum. Gerçeklik Güneşi dünyanın üzerine yükseldi, ancak bizler boş hayallerimizin karanlığına hapsedilmişiz. En Ulu Deniz'in suları yükselip hepimizi çevreledi, biz ise hâlâ susuzluktan yanıyoruz ve bitkiniz. Kutsal ekmek semadan inmekte, biz hâlâ kıtlıktan kavrulan topraklarda aranıp duruyoruz. “Söylemekle ağlamak arasında mütereddidim.”³⁶

Diğer dinlerin mensuplarının Tanrı Dini'ne katılmakta isteksiz ve başarısız olmalarının baş sebeplerinden birisi, taassup ve mantıksız bir dini heyecandır. Mesela Rahmani Gemi, Nurani Yüz ve İnsanların Efendisi olan Hz. Muhammed'e hitap ederek insanlara karşı nazik ve anlayışlı olmasını emreden şu kutsal sözlere bakınız: “Onlarla en güzel şekilde mücadele et.”³⁷ Saçtığı ışık “ne doğuya, ne de batıya ait olan”³⁸ ve dünyanın bütün insanlarını sınırsız bir bağışın koruyucu gölgesiyle kaplayan o Mübarek Ağaç, herkese karşı sonsuz nezaket ve hoşgörü göstermiştir. Bunun gibi, Hz. Musa ve Harun'a da Kazıklar Sahibi³⁹ Firavun'a aynı şekilde davranmaları şu sözlerle emredilmişti: “Ona yumuşak söz söyleyin.”⁴⁰

36 Mevlâna, *Mesnevi*, Cilt 3, No: 4709 (Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2001)

37 Kur'an-ı Kerim 16:125.

38 Kur'an-ı Kerim 24:35.

39 “Zû'l-Evtâd” değişik Türkçe meallerde “Kazıkların Sahibi” (Çadırların Sahibi, Yüksek Piramitler Yaptıran vb.) olarak çevrilmiştir. “Evtâd” kazıklar veya çadır direkleri ya da idam direkleri anlamındadır. Bkz. Kur'an-ı Kerim 38:12 ve 89:10.

40 Kur'an-ı Kerim 20:44.

Her ne kadar Tanrı Peygamberlerinin ve Evliyaların soylu tavrı herkesçe bilinmekteyse ve bu tavır Kıyamet vakti⁴¹ gelene kadar hayatın her alanında insanlığın izleyeceği mükemmel örnek olsa da, bazı insanlar sevgi ve şefkatin bu olağanüstü erdemlerine ilgisiz ve uzak kaldılar ve Kutsal Kitapların derindeki anlamlarını kavramaktan mahrum bırakıldılar. Sadece başka dinlerin mensuplarından büyük bir titizlikle uzak durmakla kalmayıp, onlara sıradan bir nezaketi göstermekten bile kendilerini alıkoyuyorlar. Başkalarıyla dostluk kurması engellenirse, insan karşısındaki “Yoktur” inkârının gece karanlığından nasıl çıkarabilir ve onu iman ile ikrarın, “Allah’tan başka ilah”ın⁴² aydınlık sabahına nasıl kılavuzlayabilir? Ve o kişiyi nasıl uyandırır da mahvolma ve cehalet uçurumundan, kurtuluş ve irfan yüksekliklerine çıkmaya teşvik edebilir? İnsafla düşünün: Şayet Hanzala Nûman’a gerçek bir dostlukla davranmamış ve ona nezaket ve misafirperverlik göstermemiş olsaydı, Sultan’ı ve çok sayıda putperesti Tanrı’nın birliğini ikrara götürebilir miydi? İnsanlara soğuk davranmak, uzak durmak, kabalık göstermek onları uzaklaştırır; şefkat ve saygı, ılımlılık ve hoşgörü ise kalplerini Tanrı’ya doğru çeker. Eğer gerçek bir mümin yaban-

41 Kur’an-ı Kerim 33:63: “İnsanlar sana kıyametin vaktini soruyorlar. De ki: ‘Onun ilmi ancak Allah katındadır.’ Ne bilirsin, belki de kıyamet yakında gerçekleşir.” Ayrıca bkz. 22:1 “Kıyamet sarsıntısı” vb. Ayrıca Matta İncil 24:36 ve 24:42 vb. Bahailer için bunlarla kastedilen şey, Hz. Bab’ın ve Hz. Bahauallah’ın zuhurlarıdır.

42 İslam’ın beş şartından biri olan Kelime-i Şahadet ki bazen iki şahadet olarak da adlandırılır. “Şahadet ederim ki Allah’tan başka ilah yoktur ve yine şahadet ederim ki Muhammed O’nun kulu ve resulüdür.”

cı memleketten bir kimseyle görüşürken soğuk davranırsa ve yabancılarla dostluğu engelleyen ve onları “kirli” sayan kötü sözler sarf ederse, o yabancı, ayın ikiye bölünmesi mucizesi gözlerinin önünde gerçekleşse bile, Dini asla kabul etmeyecek derecede üzülüp rencide olacaktır. Ona kaba davranmanın sonuçları öyle olacaktır ki, eğer kalbinde Tanrı’ya karşı biraz eğilim olmuş olsa bile bundan da vazgeçecek ve inanç okyanusundan bilgisizlik ve inançsızlık çöllerine kaçacaktır. Ve ülkesine döndükten sonra da gazetelere filanca milletin medeni insanlara özgü vasıflardan tamamen mahrum olduğuna dair açıklamalar yapacaktır.

Eğer Kur’an ayetleri ve delilleri ile İlahi Birlik göğünün o yıldızlarından, yani Mübarek İmamlar’dan bize kalan deyiş ve sözler üzerinde biraz durup düşünürsek, bir ruhun gerçek iman sıfatlarıyla süslenmiş ve ruhani niteliklerle donanmış olması halinde, tüm insan âlemi için Tanrı’nın engin bağışlarının bir sembolü haline geleceğine ikna olurduk. Çünkü inançlı insanların nitelikleri insaf ve sağduyudur; sabır, şefkat ve cömertliktir; başkalarına saygıdır; doğru sözlülük, güvenilirlik ve sadakattir; sevgi ve şefkattir; adanmışlık, kararlılık ve insancılıktır. O halde bir kimse gerçekten erdem sahibi ise, insanların kalplerini cezbedecek tüm bu vasıtalara sarılacak ve Tanrı’nın sıfatları aracılığıyla onları imanın doğru yoluna çekerek, ebedi hayat ırmağından içmelerini sağlayacaktır.

Bugün gözlerimizi tüm doğru davranışlara kapamış ve toplumun sürekli mutluluğunu kendi geçici

menfaatlerimiz uğruna feda etmiş haldeyiz. Bağnazlık ve tutuculuğumuzla övünüyor ve kendimizi takdir ediyoruz. Hatta bununla da yetinmeyip birbirimizi suçlamakta ve başkalarının kuyusunu kazmaktayız. Ne zaman hikmet ve bilgi, fazilet ve dindarlık gösterisi yapmak istesek şu ya da bu kişiyle alay edip onu aşağılıyoruz. “Şu adamın fikirleri,” diyoruz, “olması gerektiği gibi değildir ve filanca’nın davranışları hiç de istenen şekilde değildir. Zeyd dini vecibelerini az uyguluyor ve Amr imanında sağlam değildir. Şu kişinin ya da bu kişinin görüşleri Avrupa taklididir. Aslında filanca zat kendi isim ve şöhretinden başka bir şey düşünmez. Geçen gece cemaat namaza durduğunda saf düzgün değildi. Başka bir liderin arkasından gitmek de caiz değildir. Bu ay hiç zengin bir adam ölmedi ve Peygamberin hatırasına hiç teberru yapılmadı. Şeriatın direği sarsıldı, dinin temeli rüzgârlarla yıkıldı. İmanın halısı dürüldü, iman işaretleri karardı, bütün dünya doğru yoldan saptı; zorbalığı kınamaya gelince herkes sessiz ve ihmalkâr. Günler ve aylar geldi geçti ancak bu köyler ve mal mülk hâlâ geçen yılki sahiplerine ait. Şu kasabada düzenli bir şekilde çalışan yetmiş farklı karar mercii vardı ama sayıları sürekli azaldı ve geriye yadigâr olarak yalnız yirmi beşi kaldı. Aynı müftü tek bir gün içinde birbiriyle alâkasız iki yüz davaya bakardı, şimdi ise elliye zor buluyoruz. O günlerde davalardan aklını kaçırmış kalabalıklar vardı, şimdi ise huzur içindeler; bugün davacı kaybeder davalı kazanır, yarın davacı kazanır ve davalı kaybederdi – ama şimdi bu mükemmel uygulama terk edildi. Nedir bu sapkın din, bu put-

perestçe gaflet! Şeriata yazık, Dine yazık, vay olsun tüm bu felaketlere! Ey Din Kardeşleri! Bu şüphesiz dünyanın sonudur! Kıyamet yaklaşıyor!”

İşlerin aslı ve bu gibi lafların gerçek temeli hakkında hiçbir şey bilmeyen ve belli kimselerin güya dindarca nutuklarının ardında saklı bin tane bencilce gayeden tamamen habersiz olan biçare kalabalıkların zihinlerine bu gibi sözlerle saldırıyor ve zaten şaşkın haldeki zavallıların kalplerine endişe salıyorlar. İnsanlar bu şekilde konuşan hatipleri harekete geçiren şeyin erdemli bir heyecan olduğunu sanıyor. Ama gerçek şu ki bu kişiler halkın refahını kendilerine zararlı gördükleri için feryat ediyor ve insanların gözleri açılacak olursa kendilerinin karanlıkta kalacağına inanıyorlar. Yalnızca basiret sahipleri şunu anlayabilir ki bu kimselerin kalpleri gerçekten doğruluk ve Tanrı korkusu ile çarpıyor olsaydı, o zaman bunun misk gibi kokusu her tarafa yayılırdı. Dünyada hiçbir şey yalnızca sözlerle desteklenemez.

“Çünkü bu baykuşlar hilekârdır,
Akdoğanların seslerini öğrenmişlerdir.
Yiğit, hüthüdün sesini öğrense de
Nerede hüthüdün sesi, Seba'nın haberi?”⁴³

İlahi Vahiy Kitabından sonsuz anlam ve hikmetler çıkarmış olan ve aydınlık kalpleri Tanrı'nın görünmez dünyasından ilham alan ruhani âlimler, Tanrı'nın gerçek inananlarının üstünlüğünü her hususta ve tüm insanlar üzerinde tesis etmek için gayret göstermekte ve gelişme sağlayacak her vasıtanın

43 Mevlâna, *Mesnevi*, Cilt 4, No: 1700–1701 (Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2001) *Mesnevi*'de “kargalar” denmekle birlikte Hz. Abdülbaha “baykuşlar” kelimesini kullanmıştır.

kullanılması için ter dökmekteler. Eğer herhangi bir insan bu yüce amaçları ihmal ederse Tanrı'nın nazarında asla makbul bir kişi olamaz; böyle bir insan bütün kusurları ortadayken kusursuzluk iddia etmekte, mahrumiyet içindeyken zenginlik taslamaktadır.

“Kör, kuvvetli ve tez kızar olsa bile bir et parçasıdır; gözü yok!”

“Muhakkikle mukallit arasında çok fark vardır. Bu Davut gibidir, öbürü ses gibi!”⁴⁴

İlmin, arınmışlığın, bağlılığın, disiplinin, özgürlüğün, dış görünüşle ve giyim kuşamla hiçbir ilgisi yoktur. Bir seyahatimde seçkin bir şahsiyetten, espri ve çarpıcılığı ile hafızamda yer eden şu harikulade sözleri duymuştum: “Her din adamının sarığı dünyadan kesilmişliğe ve bilgiye delil değildir; her halk adamının külahı da cehalet ve ahlaksızlık işareti değildir. Nice zamanlar bir külah bilginin bayrağını yükseltmiş ve nice zamanlar bir sarık Tanrı Şeriatını yerle bir etmiştir!”

Ele alınan sözün üçüncü unsuru “isteklerine karşı koyması” ifadesidir. İlk bakışta çok basitmiş gibi gözüken ve her şeyi kapsayan bu ifadenin içerdiği imalar ne de harikuladedir. Bu, övgüye değer tüm insani özelliklerin esasıdır. Gerçekten de bu birkaç kelime dünyanın ışığı ve insanoğlunun bütün ruhani niteliklerinin sarsılmaz temelidir. Bu, bütün davranışların eksenini, tüm iyi insani vasıfları dengede tutmanın aracıdır.

44 *Muhakkik*: Hakikati araştırıp bulan. *Mukallit*: Taklit eden. Mevlâna, *Mesnevi*, Cilt 2, No: 485 ve 493 (Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2001)

Çünkü ihtiras, âlimlerin hayat boyu yarattıkları eserleri küllere dönüştüren bir alev, bilgi okyanusunun bile söndüremeyeceği bir ateştir. İnsanlığın tüm nitelikleriyle bezenmiş ve gerçek anlayış mücevheriyle süslenmiş bir kimsenin, daha sonra bu mükemmel sıfatlarının ılımlılık çizgisini aştığı ve kendisini aşırılığa sevk edecek derecede nefsanî tutkularının peşine düştüğü ne kadar da sık görülmüştür. Bu kişinin temiz niyetleri kötü niyetlere dönüşmüş, taşıdığı vasıflar artık işe yaramaz hale gelmiş, ihtiraslarının şiddeti onu doğruluktan saptırmış ve bunun bedeli de tehlikeli ve karanlık yollar olmuştur. İyi bir karakter, Tanrı'nın, seçkinlerinin ve içgörü sahiplerinin nazarında her şeyden mükemmel ve en övgüye layık olan şeydir; ancak açığa çıktığı merkez daima mantık ve bilgi, temeli de gerçek ılımlılık olduğu sürece! Bu konunun bütün yönleri hakkında incelenirse iş çok uzar ve asıl meselemizden uzaklaşmış oluruz.

Avrupa'nın bütün milletleri, övgüye değer medeniyetlerine rağmen, bu tutku ve ihtiras denizinin dehşet verici derinliklerine batmış ve bu da kültürlerine ait tüm olağanüstü şeylerin hiçlik noktasına varmasına neden olmuştur. Kimse bu ifadeye şaşırıp üzülmesin. Etkili yasalar çıkarmanın ve medeniyetin her boyutuyla ilgili büyük prensipler ve kurumlar inşa etmenin temel amacı ve asıl gayesi insanın mutluluğudur. Bu da yalnızca Muktedir Tanrı'nın Eşiğine yaklaşmakla ve insan ırkının zengin fakir her bir üyesinin huzurunun ve iyiliğinin güvence altına alınmasıyla mümkündür. Bu iki hedefe ulaşmak için gerek duyulan en üstün vasıtalar ise insanlığın donanmış olduğu mükemmel niteliklerdir.

Köklü ve etkin bir ahlak ile desteklenmeyen seklî bir kültür “karmakarışık düşlerden”⁴⁵ başka bir şey değildir; iç mükemmellikten mahrum, görünüşte bir şaşaa ise “ıssız bir çöldeki serap gibidir ki susamış kimse onu su sanır.”⁴⁶ Çünkü sadece görünüşte var olan bir medeniyetle, Tanrı'nın hoşnutluğunu kazanacak ve insanlığın huzur ve iyiliğini güvence altına alacak sonuçlara asla tam olarak ulaşamaz.

Avrupalılar, görüşlerinin ve davranışlarının açıkça gösterdiği gibi, ahlaki medeniyetin yüksek seviyelerine çıkmamışlardır. Mesela bakın; Avrupa devletleri ve milletleri birbirlerini yenip yok etmek için ne büyük bir istek duyuyor ve gizlice nefretlerin en güçlüsünü beslerken, günlerini nasıl da iyi komşuluk, dostluk ve uyuma dair karşılıklı sözler sarf ederek geçiriyorlar.

Bir yandan barış ve huzuru destekleyen bir hükümdarın, öte yandan bu barış ve uyumun yalnızca güç kullanarak sağlanabileceği düşüncesiyle silah yığmak ve daha büyük bir ordu kurmak için, savaş kışkırtıcılarından daha fazla gayret gösterdiği iyi bilinen bir örnektir. Barış aslında bir bahanedir ve silah stoklarını daha da arttırmak için hepsi gece gündüz büyük bir yüzsüzlükle çalışıyorlar. Bunun bedelini ödemek içinse zavallı halk alın teri ve emeğiyle kazandığı hemen hemen her şeyi feda etmeye mecburdur. Yararlı sanayi dallarında çalışan kaç bin insan işlerini bırakarak, yeni ve öncekilere kıyasla insan

45 Kur'an-ı Kerim 12:44, 21:5.

46 Kur'an-ı Kerim 24:39.

ırkının kanını daha fazla dökerek ölümcül silahlar üretmek için gece gündüz çalışıyorlar.

Her gün yeni bir bomba ya da patlayıcı icat ediyorlar ve bu yüzden de hükümetler, eski silahlar artık yenilerine karşı koyamadığı için, modası geçmiş silahlarını terk ederek yenilerini üretmeye başlamak zorunda kalıyorlar. Örneğin hicri 1292'de⁴⁷ Almanya'da yeni bir tüfek ve Avusturya'da bronz bir top icat ettiler. Öyle ki bunlar Martini-Henry tüfeği ve Krupp topundan daha güçlüdür ve tepkime süreleri daha hızlı olup insan öldürmekte daha etkilidir. Tüm bunların ezici maliyetlerini ise talihsiz halk yüklenmek zorundadır.

İnsaflı olun: İnsanın karakter özelliklerindeki gerçek bir medenileşme ile desteklenmeyen bu sözde medeniyet insanlara barış ve iyilik getirebilir mi ya da Tanrı'nın rızasını kazanabilir mi? Yoksa insanlığın maddi varlığının yıkımı ve mutluluk ve huzur temellerinin çöküşü anlamına mı gelir?

Miladi 1870 yılındaki Fransız-Alman Savaşı sırasında 600 bin adamın savaş meydanında öldüğü, yaralandığı ya da sakat kaldığı bildirilmiştir. Kaç yuva yıkılıp yerle bir olmuş, kaç şehir bir gece önce zenginlikten gündoğumuyla birlikte altüst olmuştur! Nice çocuk yetim kalmış ve terk edilmiş, nice anne baba, yaşamlarının taze meyvesi olan oğullarının çamurlar ve kanlar içerisinde çırpınarak ölümüne tanık olmak zorunda kalmıştır. Nice kadın bir yardımcı ya da koruyucudan mahrum bırakılarak dul kalmıştır.

47 Miladi 1875.

Fransa'daki kütüphaneler ve muhteşem binalar alevlerde yok oldu ve askeri hastane, içeride mahsur kalan hasta ve yaralılarla birlikte ateşe verilerek tamamen yandı. Bunu ise korkunç Komün olayları, barbarlıklar, karşıt grupların Paris sokaklarında savaşıp birbirlerini öldürdükleri yıkım ve dehşet takip etti. Katolik dini liderler ile Alman hükümeti arasında düşmanlık ve nefret alevlendi. İspanya'da, Cumhuriyet partizanları ile Karlistler arasında iç savaş ve kargaşa çıktı, katliamlar ve büyük yıkım yaşandı.

Avrupa'nın ahlaken medenileşmemiş olduğu gerçeğini göstermek için bunun gibi çok sayıda örnek vardır. Yazar, kimseye kara çalmak gibi bir niyeti olmadığı için bu birkaç örnekle yetinmektedir. Şurası açıktır ki, anlayış ve bilgi sahibi herhangi bir aklın bu olayları hoş görmesi mümkün değildir. Aralarında en makbul insani davranış şekline taban tabana zıt böylesine korkunç olaylar geçen milletlerin, gerçek ve sağlam bir medeniyet iddiasında bulunmaları haklı ve doğru mudur? Özellikle de bütün bu olup bitenlerden umulabilecek tek sonuç sadece geçici bir zaferden ibaret iken ve bu sonuç da asla kalıcı olmayıp akıl sahiplerinin gözünde çaba harcamaya değmez iken!

Almanya asırlar boyunca Fransa'ya boyun eğdirmiş ve Fransa krallığı tekrar tekrar Alman topraklarını yönetmiştir. O halde sadece isimden ibaret olan geçici amaçlar ve sonuçlar uğruna 600 bin zavallıyı kurban etmek hoş görülebilir mi? Allah'a yemin olsun ki, hayır! Bir çocuk bile bunun kötülüğünü görebilir. Hırs ve tutkuların peşinden koşmak, kalpten

doğarak dış ve iç görüşü tamamen kör eden binlerce perdeyle gözleri örter.

“Garez gelince hüner örtülür.

Gönülden, göze yüzlerce perde iner.”⁴⁸

Ne zaman ki adanmışlığın ve kararlılığın parlayan örnekleri olan belli sayıda seçkin ve yüce gönüllü hükümdar, tüm insan ırkının iyiliği ve mutluluğu için, sağlam bir azim ve berrak bir görüşle Evrensel Barışı kurmak için ortaya çıkarsa, gerçek medeniyet kendi bayrağını dünyanın ortasında açacaktır. Bu hükümdarlar Barış Davasını genel meşveretin amacı haline getirmeli ve tüm güçleriyle dünya halklarının Birliğini inşa etmek için ellerinden gelen her vasıtaya başvurmalıdır. Bağlayıcı bir anlaşmaya varmalı ve hükümleri sağlam, çığnenemez ve kesin olan bir sözleşme yapmalıdırlar. Bunu bütün dünyaya ilan etmeli ve tüm insan ırkının onayını almalıdırlar. Barışın ve bütün dünyanın iyiliğinin gerçek kaynağı olan bu yüksek ve soylu girişim dünyada yaşayan herkesçe kutsal kabul edilmelidir. İnsanlığın bütün güçleri bu En Büyük Sözleşmenin sağlamlığını ve sürekliliğini temin etmek için seferber edilmelidir. Bu herkesi kucaklayan Anlaşmada ülkelerin her birinin ve hepsinin büyüklük ve sınırları açık şekilde çizilmeli, devletlerin birbirleriyle ilişkilerini düzenleyen prensipler kesin bir şekilde belirlenmeli ve tüm uluslararası anlaşmalar ve yükümlülükler sonuca bağlanmalıdır. Aynı şekilde her devletin silah ve cephane

48 Mevlâna, *Mesnevi*, Cilt 1, No: 334 (Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2001)

miktarı sıkı bir şekilde sınırlanmalıdır, çünkü savaş hazırlıklarına ve herhangi bir ulusun askeri gücünün artmasına izin verilirse bu durum diğerlerinin şüphelenmesine neden olacaktır. Bu büyük Anlaşmanın temel prensibi öyle sağlam konmalıdır ki, herhangi bir devlet sonradan hükümlerden birini ihlâl etmeye kalkışırsa, dünyadaki tüm devletler bu devleti kesin bir teslim oluşa zorlamak üzere ortaya çıkmalı; hayır, hatta tüm insan ırkı, bir bütün halinde, kararlılıkla ve tüm güçleriyle bu devleti yıkmak için ayağa kalkmalıdır. Şayet bu en etkili ilaç dünyanın hasta bedenine uygulanacak olursa, şüphe yok ki dünya hastalıklarından kurtulacak ve sonsuza dek güven ve istikrar içinde kalacaktır.

Düşünün ki, böyle sevinç verici bir durum gerçekleşecek olursa hiçbir devlet savaş silahları biriktirmeye devam etme ihtiyacı duymayacak ve bir daha insan ırkını harap edici yeni silahlar üretmek zorunluluğunu hissetmeyecektir. İç güvenliği sağlamak, suçluları ve başıbozuk unsurları yola getirmek ve yerel karışıklıkları önlemek amacıyla küçük bir kuvvet gerekli olacaktır; hepsi bu kadar! Bu yolla bütün halk her şeyden önce, askeri amaçlarla sırtına yüklenen masrafların ezici yükünden kurtulacaktır. İkinci olarak da çok sayıda insan, zamanlarını yeni yıkıcı silahlar icat etmeye harcamaktan vazgeçecekler -ki bunlar hırsın ve kana susamışlığın yaşam armağanına tamamen zıt olan timsalleridir- ve bunun yerine emeklerini insanlığın varoluşunu, barış ve refahını destekleyen şeylerin üretimine adanarak, umumi gelişme ve zenginliğin sebebi haline geleceklerdir. O

zaman yeryüzündeki tüm ülkeler onurlu bir şekilde hüküm sürecektir ve bütün halklar sükûnet ve huzur kucağında şefkat bulacaklardır.

İnsani çabadaki saklı gücün farkında olmayan bazıları bu meseleyi fazlasıyla uygulanamaz bulmakta, hatta insanoğlunun azami gücünü bile aşan bir şey olarak görmektedirler. Oysa durum böyle değildir. Tam aksine, Tanrı'nın kesilmez bağıışı, O'nun seçkinlerinin sevgi dolu şefkati, hikmetli ve yetenekli ruhların eşsiz gayretleri ve bu çağın benzersiz liderlerinin düşünce ve idealleri sayesinde hiçbir şey erişilmez değildir. Çaba, bitmez tükenmez çaba gerekir. Yılmaz bir azim olmadan bunu başarmak mümkün değildir. Geçmiş çağlarda sırf hayalden ibaret görülen nice şeyler vardır ki bugün çok kolay ve uygulanabilir hale gelmiştir. O halde bu en büyük, bu ulvi Dava, gerçek medeniyet göğünün güneşi ve bütün insanlığın izzeti, ilerleyişi, refahı ve başarısının sebebi neden ulaşamaz bir şey olarak görülsün? Onun güzeller güzeli ışığının aydınlığını insan toplumu üzerine saçacağı gün kesinlikle gelecektir.

Savaş araç ve gereçleri, hazırlıklar şu anki hızıyla devam ettikçe, öyle bir noktaya gelecektir ki artık savaş insanlık için katlanılmaz bir şeye dönüşecektir.

Şimdiye kadar sözü edilen hususlardan anlaşıldığı üzere, insanın izzeti ve büyüklüğü kana susamışlığında ve pençelerinin keskinliğinde, şehirleri harap edip yağmalamasında, silahlı güçleri ve sivil-leri katletmesinde değildir. İnsanoğlu için parlak bir gelecek, onun adaletiyle ün salması, nüfusun zengin

fakir her kesimine karşı insancıl olması, ülkeler ve şehirler, köyler ve bucaklar inşa etmesi, hemcinsleri için kolay, huzurlu ve mutlu bir hayat kurması, ilerleme için temel prensipler belirlemesi, halkın tümünün yaşam koşullarını ve refahını iyileştirmesi demektir.

Tarih boyunca nice kralların tahtlarına birer fatih olarak nasıl oturduklarını bir düşünün. Bunlar arasında muazzam Asya kıtasını fetheden Hülagü Han ve Timurlenk, kibirli ellerini dünyanın beş kıtasından üçüne uzatan Makedonyalı İskender ve I. Napolyon da vardı. Onların tüm bu büyük zaferlerinin ne faydası oldu? Bir ülke mi serpilip gelişti, bir mutluluk mu meydana geldi, herhangi bir taht ayakta mı kaldı? Ya da aksine bu güçlü saraylar güçlerini mi kaybetti? Cengiz'in oğlu kumandan Hülagü, Asya'nın birçok savaşlarla yanıp kül olması dışında fetihlerinden hiçbir meyve elde etmedi. Timurlenk ise zaferlerinin mahsulü olarak sadece savrulup yok olan insanlar ve genel bir yıkım biçti. Oğlunun tahttan indirilmesi ve Philip [*Filip*] ile Ptolemy'nin [*Batlamyus*] onun bir zamanlar hükmettiği toprakları ele geçirmeleri dışında, İskender'in büyük zaferlerinden de geriye bir şey kalmadı. Ya birinci Napolyon, Avrupa'nın krallarına boyun eğdirmekle, gelişmekte olan ülkelerin yıkımı, halklarının mahvolması, anarşinin ve ızdırabın tüm Avrupa'ya yayılması ve son günlerinde ise kendi tutaklığının ötesinde ne elde etti? Fatihler ve geride bıraktıkları eserler işte bunlardır.

Buna karşın bir de cömert ve adil Anuşirvan'ın⁴⁹ övgüye değer nitelikleri, büyüklüğü ve asaleti var-

49 531-578 yılları arasında hükümdarlık süren Sâsâni Kralı.

dır. Bu adaletli hükümdar, bir zamanlar güçlü olan İran'ın tahtı tam da yıkılmak üzereyken başa geçti. Allah vergisi aklı sayesinde zulüm ve zorbalığı kökünden sökerek ve İran'ın dağılmış halklarını kendi egemenliği altında toplayarak adaletin temellerini attı. Gösterdiği devamlı özenin düzeltici etkisi sayesinde, solmakta olan virane İran hayata döndü ve kısa zamanda, tüm gelişen ülkelerin en güzeli haline geldi. Devletin düzensiz kuvvetlerini yeniden inşa edip güçlendirdi ve hakseverliğinin ve adaletinin ünü dünyanın yedi ikliminde⁵⁰ yankılandı, ta ki insanlar sefil hallerinden kurtulup mutluluk ve saygınlığın zirvelerine çıkana dek. Kendisi bir Mecusi olsa da, yaratılışın Merkezi ve Peygamberlik Güneşi Hz. Muhammed onun için "Ben, adil bir hükümdarın zamanında doğdum." demiş ve onun hükümranlığı döneminde dünyaya gelmiş olmaktan sevinç duymuştur. Bu ünlü şahsiyet bu yüce makama acaba övgüye değer sıfatları sayesinde mi ulaştı, yoksa dünyayı fethedip insanların kanını dökerek mi? Bakın dünyanın kalbinde nasıl seçkin bir merteye kazanmıştır, öyle ki büyüklüğü halen bütün çağlarda yankılanıp durmaktadır ve ölümsüz hale gelmiştir. Büyük insanların ölümsüzlükleri konusundan söz etmeye devam edersek bu kısa ve öz kitap gereğinden fazla uzayacağı ve bu bahsin İran halkının fikirleri üzerinde somut bir etkisinin olup olmayacağı belli olmadığı için, çalışmayı kısa tutarak halkın zihninde yer eden başka meselelerle devam edeceğiz. Ancak eğer bu özet çalışma olumlu sonuçlar yaratırsa, inşallah İlahi hikmetin temel prensipleri ve bunların bu madde

50 Yani, tüm dünyada.

dünyasıyla ilişkilerini uzun uzadıya ve işe yarar bir şekilde ele alan kitaplar yazacağız.

Dünyada hiçbir güç adalet ordularının karşısında duramaz ve hiçbir kale onlara boyun eğmekten kaçamaz. Çünkü insanlar bu keskin kılıcın darbelelerine kendi rızalarıyla teslim olur ve virane yerler bu ordunun ayakları altında güzelleşip gelişir. İki kudretli bayrak vardır ki, bir hükümdarın ülkesi bunların gölgesi altındaysa, bu hükümdarın yönetiminin etkisi güneşin ışığı gibi tüm dünyaya hızla ve kolaylıkla yayılacaktır. Bu bayrakların ilki hikmet, ikincisi ise adalettir. Bu iki çok muktedir gücün karşısında demirden dağlar dayanmaz ve İskender'in surları yıkılıp gider. Şurası açıktır ki, çabucak solup giden bu dünyadaki hayat, sabah rüzgârı gibi bir anlık ve gelip geçicidir ve böyle olduğu için de, arkalarında iyi bir isim ve Tanrı rızası yolunda harcanmış bir ömür bırakanlar ne kadar şanslı ve ne büyüktürler!

“Temiz can gitmeye yöneldiğinde,
İster taht üstünde ölelim, ister toprak üstünde.”⁵¹

Askeri bir zafer övgüye değer bir şey olabilir. Savaşın barış için kuvvetli bir temel ve yıkımın yeniden yapılanmanın doğrudan aracı olduğu zamanlar vardır. Örneğin, yüce gönüllü bir hükümdar ordularını asilerin ve saldırganların üzerine sürerse ya da parçalanmış bir ülkeyi ve milleti birleştirmek uğruna savaş meydanına çıkar ve özel bir çaba gösterirse, kısacası sürdürdüğü savaşın haklı bir gerekçesi varsa, bu şiddet gibi görünse de merhametin kendisi ve dış-

51 Sadî, *Gülistan*, “Padişahların Hayat Tarzı Hakkında”, s. 18 (Kapı Yayınları, 2012, İstanbul)

tan bakınca zorbalık gibi görünse de aslında adaletin özü ve böyle bir savaş da barışın temel taşıdır. Bugün büyük hükümdarlara yaraşan görev evrensel barışı kurmaktır; çünkü tüm insanların özgürlüğü burada yatmaktadır.

Daha önce anılan ve kurtuluş yolunu işaret eden Söz'ün dördüncü ifadesi: "Rabbinin emirlerine itaat". İnsanın en büyük ayrıcalığı, şüphesiz ki Rabbinin huzurunda alçakgönüllü ve itaatkâr olması; en büyük izzeti, en yüksek mertebesi ve onuru ise İlahi buyruk ve yasaklara sıkı şekilde uymasındır. Din dünyanın ışığıdır ve insanoğlunun ilerlemesi, başarısı ve mutluluğu kutsal Kitaplarda indirilen yasalara itaatin sonucudur. Kısacası, gerek dışsal gerek içsel olsun bu yaşamda, temeli en sağlam olan, en kalıcı, dünyayı gözeten, insanlığın ruhani ve maddi mükemmelliklerini güvence altına alan ve toplumun mutluluğunu ve uygarlığını koruyan en muazzam yapının din olduğu açıktır.

İlahi dinlerin esaslarını hiçbir zaman hakkıyla incelememiş, görünüşte dindar bir avuç riyakârın davranışını kıstas olarak almış, bütün dini şahsiyetleri bu ölçüte göre değerlendirmiş ve dinlerin ilerlemeye karşı bir engel, insanlar arasında ayrılık yaratan bir unsur ve kötülük ve düşmanlığın bir sebebi olduğu sonucuna varmış akılsız kimselerin var olduğu bir gerçektir. Bu kimseler İlahi dinlerin prensiplerinin, bunlara uyduklarını iddia edenlerin davranışlarıyla ölçülemeyeceğini bile iyi kavrayamamışlardır. Çünkü mükemmel olan her şey, eşi benzeri olmasa da

yanlış amaçlara yönlendirilebilir. Bilgisiz bir çocuğun ya da bir körün elindeki bir lamba ne etraftaki karanlılığı dağıtabilir ne de evi aydınlatabilir. Aksine hem kendisini taşıyanı hem de evi ateşe verecektir. Böyle bir durumda lambayı suçlayabilir miyiz? Tanrı'ya yemin olsun ki hayır! Gözü görenler için lamba bir kılavuz ve yol göstericiyken, kör için bir felakettir.

Din inancını kabul etmeyenler arasında, dinlere saldıran çok sayıda kitap yazan Fransız Voltaire vardı ki bu eserlerin çocuk oyuncağından bir farkı yoktu. Bu zat kendine ölçü olarak, Roma Katolik kilisesinin başı olan Papa'nın ihmalkârlıklarını ve eylemlerini, Hıristiyanlığın ruhani liderlerinin çevirdikleri entrikaları ve aralarındaki kavgaları almış ve Tanrı Ruhunu İsa'ya dil uzatmıştır. Muhakeme zayıflığı dolayısıyla kutsal Kitapların gerçek anlamını kavramakta başarısız olmuş ve vahyedilmiş Metinlerin belirli kısımlarını temel alarak oralardaki anlaşılması güç noktaların üzerinde durmuştur. “Biz Kur'an'dan, mü'minler için şifa ve rahmet olacak şeyler indiriyoruz. Zalimlerin ise Kur'an, ancak zararını artırır.”⁵²

“O Hakîm-i Gaznevî,⁵³ perde ardında kalanlara ne güzel manevî bir misal getirdi.
Sapıklar, Kur'an'da sözden, lâftan başka bir şey görmezlerse şaşılmaz ki
Körün gözüne, nurlarla dolu güneşin ışıkları gelmez de yalnız bir hararet gelir.”⁵⁴

52 Kur'an-ı Kerim 17:82.

53 Şair Sanaî.

54 Mevlâna, *Mesnevi*, Cilt 3, No: 4229–4231 (Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 2001)

“(Allah) onunla birçoklarını saptırır, birçoklarını da doğru yola iletir. Onunla ancak fasıkları saptırır.”⁵⁵

İnsanlığın ilerlemesi ve mutluluğu için gerekli vasıtaların en büyüğünün ve dünyanın aydınlanması ve kurtuluşu için en başta gelen aracın, insan ırkının tüm üyeleri arasındaki sevgi ve birlik olduğu kesindir. Birlik ve anlaşma olmadan dünyada hiçbir etki yaratılamaz, hatta böyle bir şey hayal bile edilemez. Dostluğu ve birliği yaratmanın en mükemmel aracı da gerçek dindir: “Şayet yeryüzündeki şeyleri tümüyle harcasaydın, sen onların kalplerini uzlaştıramazdın. Fakat, Allah onların arasını uzlaştırdı.”⁵⁶

Tanrı Elçilerinin tecellisiyle, onların hem dışta hem de kalplerde gerçek bir birlik yaratma güçleri, birbirinin kanına susamış olan düşman milletleri Tanrı Sözü'nün barınağında toplar. O zaman yüz bin ruh tek bir ruh haline gelir ve sayısız bireyler tek bir vücut olur.

“Onların sayıları dalgalar gibidir. Onları rüzgâr, zahiren çoğaltır.”

“Hak, onlara mademki nurundan saçtı, Hakk'ın nuru, artık ayrılmaz.”

“Kurtların, köpeklerin canı, hep ayrı ayrıdır. Bir olan, Tanrı aslanlarının canlarıdır.”⁵⁷

Geçmiş Peygamberlerin zuhurlarında yaşanmış olaylar, bu Peygamberlerin tavır ve davranışları, eser-

55 Kur'an-ı Kerim 2:26.

56 Kur'an-ı Kerim 8:63.

57 Sırasıyla bkz. Mevlâna, *Mesnevi*, Cilt 2, No: 185 ve 189 / Cilt 4, No: 414 (Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2001). Ayrıca şu hadis: “Allah yarattıklarını bir karanlık içinde yarattı, sonra nurundan saçtı; bu nurdan alanlar hidayete erdi, almayanlar delalette kaldı.”

leri ve yaşadıkları koşullar resmi tarihi kaynaklarda layıkıyla anlatılmamış, bunlara yalnızca özet olarak Kur'an ayetlerinde, Kutsal Hadislerde ve Tevrat'ta atıfta bulunulmuştur. Bununla birlikte Hz. Musa'nın zamanından bugüne dek geçen olaylar Kur'an-ı Kerim'de, güvenilir Hadislerde, Tevrat ve diğer sağlam kaynaklarda olduğu için burada özet bilgilerle yetineceğiz. Maksadımız dinin kültür ve medeniyetin mutlak temeli ve kökü mü olduğunu yoksa Voltaire ve onun gibilerin düşündüğü gibi, tüm toplumsal gelişimi, refahı ve barışı engellediğini mi kesin şekilde belirlemektir.

Yeryüzündeki milletlerden herhangi birinin itirazlarına kesin bir şekilde engel olmak amacıyla, tartışmamızı bütün toplumların üzerinde hemfikir olduğu resmi kaynaklara uygun şekilde sürdüreceğiz.

İsrailoğullarının Mısır'da çoğaldıkları ve ülkenin her yanına dağıldıkları dönemde Mısır'ın Kıpti Firavunları, kendi Kıpti halklarını güçlendirip desteklemeye ve yabancı olarak kabul ettikleri İsrailoğullarını aşağılayıp onurlarını ayaklar altına almaya karar vermişlerdi. İsrailoğulları uzun süre bölünmüş ve dağılmış bir halde Kıpti zalimlerin elinde esir kaldılar, herkes tarafından aşağılanıp hor görüldüler; öyle ki Kıptilerin en hakir olanı bile İsraililerin en soylusuna istediği gibi eziyet edip efendilik taslayabiliyordu. İbranilerin kölelik, sefalet ve çaresizlikleri öyle bir aşamaya ulaşmıştı ki, artık güvenliklerini ne gece ne de gündüz sağlayabiliyor ve ne de kadınlarını ve ailelerini zalim Firavunların zulmünden koruyabiliyorlardı. Yiyecekleri kırık kalpleri, içecekleri gözyaşı

nehirleriydi. Hz. Musa'nın cemali, mukaddes toprak olan kutsal Vadi'den parlayan İlahi Nuru ansızın görüne ve Tanrı'nın canlandırıcı Sesi'ni "ne doğuya, ne de batıya ait olan"⁵⁸ o Ağaç'taki ateşten duyarak O'nun evrensel peygamberlik giysisine bürünmüş halde ayağa kalkana dek bu ızdırap sürüp gitti. O, İsrailoğullarının arasında bir İlahi kılavuzluk lambası gibi parladı ve bu kayıp kavmi kurtuluş ışığı ile cehaletin gölgesinden çıkarıp bilgi ve mükemmelliğe götürdü. İsrail'in paramparça olmuş kabilelerini Tanrı'nın birleştirici ve evrensel Kelimesi'nin sığınağında topladı ve birlik tepeleri üzerinde uyum bayrağını yükseltti. Öyle ki bu cahil ruhlar kısa zaman içerisinde ruhani eğitimlerini aldılar; o güne dek gerçeğe yabancı kalmış olanlar Tanrı birliği davasına katıldılar ve sefaletten, yoksulluktan, anlayış eksikliğinden ve esaretten kurtularak mutluluk ve şeref en üst derecesine tırmandılar. Mısır'dan hicret ederek anayurtları İsrail'e doğru yola çıktılar ve Kenan ve Filistin diyarına vardılar. İlk önce Ürdün Nehri kıyılarını ve Eriha'yı fethederek buraya yerleştiler ve en sonunda Fenike, Edom ve Ammon gibi tüm komşu toprakları hâkimiyetleri altına aldılar. Yeşu'nun zamanında otuz bir yerin idaresi İsrailoğullarının elindeydi ve bu millet bütün asil insani sıfatlarda, ilimde, sarsılmazlıkta, kararlılıkta, cesaretle, şeref ve cömertlikte dünyanın tüm milletlerini geçmişti. O dönemde bir İsraili bir ortama girdiğinde sahip olduğu erdemlerle sivrilir ve hatta yabancılar bir adamı övmek istediklerinde onun tıpkı bir İsraili gibi olduğunu söylerlerdi.

58 Kur'an-ı Kerim 24:35.

Bunun yanı sıra birçok tarihi kayıtlarda, mesela Pisagor gibi Yunan filozoflarının gerek ilahi gerek maddi felsefelerinin önemli bir kısmını Hz. Süleyman'ın öğrencilerinden aldıkları yazmaktadır. Sokrates de, İsrail'in bazı en parlak bilgin ve âlimleriyle buluşmak için büyük bir heyecanla çıktığı seyahatin ardından Yunanistan'a dönüşünde, Tanrı'nın teklifi ve ruhun bedeninin toprak oluşundan sonra devam eden yaşamı kavramlarını tesis etti. En sonunda Yunanlılar arasındaki cahiller, hikmetin en derin sırlarına kulaç atmış olan bu adama karşı çıktılar, hayatına son vermek üzere harekete geçtiler. Avam tabakası, idarecilerine baskı yaptı ve topladıkları bir mecliste Sokrates'i zehir dolu kâseyi içmeye mahkûm ettiler.

İsrailliler medeniyetin her aşamasında ilerleyip mümkün olan en üst düzeyde başarılı olmalarının ardından, Hz. Musa'nın Şeriatı'nın ve Dini'nin temel prensiplerini yavaş yavaş unutmaya, tören ve merasimlerle uğraşmaya ve yakışıksız davranışlar sergilemeye başladılar. Hz. Süleyman'ın oğlu Rehoboam'ın zamanında aralarında şiddetli ihtilaf patlak verdi; hatta aralarından biri olan Yeroboam tahta geçmek için dolaplar çevirdi ki putlara tapınmayı dine sokan da bu kişiydi. Rehoboam ve Yeroboam arasındaki mücadele, onların soyları arasında, İsrail kabilelerinin dağılması ve parçalanmasıyla sonuçlanacak şekilde, yüzyıllar boyu süren savaşlara sebep oldu. Özetle, kara cahil bir yobazlığa ve isyan ve fitne gibi ayıplanacak işlere bulaşmalarının nedeni Tanrı'nın şeriatının anlamını unutmalarıydı. Din adamları, Kut-

sal Kitap'ta belirlenmiş temel insani vasıfların artık geçerliliğini yitirdiği sonucuna vararak sadece ben-cilce çıkarlarını düşünmeye başladılar ve insanların gaflet ve cahilliğin en diplerine batmasına göz yumarak onları belaya sürüklediler. Onların bu hatalarının meyvesi şu oldu: Uzun zaman devam edegelmiş olan eski çağların ihtişamı artık soldu ve İran, Yunan ve Roma hükümdarları bu kavmi yönetmeye başladı. Egemenlik bayrakları alaşağı oldu. Dini liderlerin ve âlimlerin cehaleti, budalalığı, alçalmışlığı ve kendi nefislerine olan düşkünlükleri, onları harap eden Babil Kralı Nebukadnezar'ın gelişiyle su yüzüne çıktı. Nebukadnezar, büyük bir katliamın ve evlerin ve hatta kök salan ağaçların bile yağmalanıp yerle bir edilmesinin ardından, kılıcından kurtulan herkesi Babil'e götürdü. Yetmiş yıl sonra bu esirlerin soydaşları serbest bırakıldılar ve Kudüs'e döndüler. Ardından Hezekiya ve Ezra, Kutsal Kitabın esaslarını tekrar canlandırdılar; İsrailoğulları gündün güne geliştirdi ve geçmiş çağların sabah ışığı yeniden parladı. Bununla birlikte, kısa bir zaman zarfında inanç ve davranış biçimleri konusunda tekrar büyük ihtilaflar çıktı. Ben-cilce menfaatlerini kollamak yeniden Yahudi ulemanın tek derdi haline geldi ve Ezra'nın zamanında hayata geçirilen reformlar, yerini fesat ve bozulmaya bıraktı. Durum o derece kötüleşti ki, Roma cumhuriyetinin orduları ve hükümdarları İsrail ülkesini bir kez daha ele geçirdi. Nihayet Roma güçlerinin komutanı cengâver Titus, Yahudilerin anavatanını ezip geçti, bütün erkekleri kılıçtan geçirdi, kadınları ve çocukları esir aldı, evlerini yerle bir etti, ağaçlarını

yerlerinden söktü, kitaplarını yaktı, hazinelerini yağmaladı ve Kudüs'ü ve Mabedi bir kül yığına çevirdi. Bu en büyük felaketin ardından İsrail'in egemenlik yıldızı sönerek bir hiçliğe dönüştü ve kaybolan bu kavimden geri kalanlar bugüne kadar dört bir yöne dağılmış halde kaldı. “Böylece zillet ve yoksulluk onları kapladı.”⁵⁹ Nebukadnezar ve Titus'un vasıta olduğu bu iki muazzam darbeye Kur'an-ı Kerim'de de değinilir: “Biz, Kitap'ta (Tevrat'ta) İsrailoğullarına, ‘Yeryüzünde muhakkak iki defa bozgunculuk yapacaksınız ve büyük bir kibre kapılarak böbürleneceksiniz’ diye hükmettik. Nihayet bu iki bozgunculuktan ilkinin zamanı gelince (sizi cezalandırmak için) üzerinize, pek güçlü olan birtakım kullarımızı gönderdik. Onlar evlerinizin arasına kadar sokuldular. Bu, herhâlde yerine gelmesi gereken bir va'd idi... İkinci bozgunculüğün zamanı gelince, yüzünüzü kara etsinler, daha önce girdikleri gibi yine mescide (Beyt-i Makdis'e) girsinler ve ellerine geçirdikleri her şeyi yerle bir etsinler diye (üzerinize yine düşmanlarınızı gönderdik.)”⁶⁰

Amacımız gerçek dinin, bir zamanlar sefil, esir ve cahil olan bir kavmin medenileşmesine ve şerefine, refahına ve saygınlığına, bilgisine ve gelişimine nasıl öncülük yaptığını; akılsız ve bağınaz din adamlarının eline geçtiğinde ise bu en büyük parlaklığın en karanlık geceye dönüşmesine sebep olacak kadar nasıl yanlış amaçlara saptırıldığını göstermektir.

59 Kur'an-ı Kerim 2:61.

60 Kur'an-ı Kerim 17:4-7.

İsrail'in dağılmasının, çöküşünün, esaretinin ve yok oluşunun açık işaretleri ikinci kez ortaya çıktığında, Tanrı Ruhu'nun [*Hz. İsa*] tatlı ve kutlu nefesleri Ürdün ve Celile boyunca yayıldı, İlahi merhamet bulutu bu semaları kapladı, ruhun bereketli yağmurlarını yağdırdı ve en büyük Deniz'den gelen bu coşukulu sağanakların ardından Kutsal Topraklar güzel kokularını saçarak Tanrı bilgisi ile çiçeklendi. Ardından yüce İncil'in nağmesi cennet sakinlerinin kulaklarında çınlayana dek yükseldi ve gaflet mezarlarında yatan duygusuz ölümler Mesih'in nefesiyle uyanarak, ebedi hayata kavuşmak için başlarını kaldırdılar. Erdemlerin o Işığı, üç yıl boyunca Filistin topraklarında ve Kudüs civarında dolaşarak bütün insanları kurtuluş şafağına kılavuzladı ve Tanrı'nın hoşnut kalacağı ruhani sıfatları ve nitelikleri nasıl kazanacaklarını öğretti. İsrail halkı bu nurlu Cemale inanmış olsaydı, hizmetine girerek kalpleri ve ruhlarıyla O'na itaat etmek için hazırlanır, O'nun Ruhu'nun canlandırıcı rayihası sayesinde kaybolmuş güçlerini tekrar kazanarak yeni zaferlere yürürlerdi.

Maalesef öyle olmadı; sırt çevirdiler ve O'na karşı çıktılar. Yüzlerini Tanrı'ya dönerek bu dünyanın kirinden arınan ve mekânsız Âlemin yüksekliklerine giden yolu bulan bir avuç insan hariç hepsi ayaklandılar ve o İlahi bilgi Kaynağı'na, Vahyin indiği o Nokta'ya eziyet ettiler. Bu bağış Pınarı'na her acıyı çektirdiler, ta ki O'nun herhangi bir köyde yaşaması imkânsız hale gelene kadar. Buna rağmen O, kurtuluş bayrağını yükseltti ve gerçek medeniyetin esası olan insani doğruluğun temellerini sağlam bir şekilde attı.

Matta'nın beşinci bölümünün otuz yedinci ayetle başlayan kısmında şöyle öğütlüyor: “Kötüye ve eziyete misliyle karşılık vermeyin; sağ yanağınıza bir tokat atana öbür yanağınızı da çevirin.” Ve ilaveten, kırk üçüncü ayet: “‘Komşunu seveceksin ve düşmanına düşmanlıkla üzüntü vermeyeceksin.’⁶¹ dendiğini duyduunuz. Ama ben size diyorum ki, düşmanlarınızı sevin, size zulmedenler için dua edin. Öyle ki, göklerdeki Babanız'ın oğulları olasınız. Çünkü O, güneşini hem kötülerin hem iyilerin üzerine doğdurur; yağmurunu hem doğruların hem eğrilerin üzerine yağdırır. Eğer yalnız sizi sevenleri severseniz, ne ödülünüz olur? Vergi görevlileri de öyle yapmıyor mu?”

O İlahi hikmet Kaynağı'nın ağzından çıkan buna benzer öğütler sayısızdı. Bu gibi mukaddes vasıflarla donanmış ruhlar, yaratılışın saf özü ve gerçek medeniyetin kaynaklarıdır.

Sonra Hz. İsa ahlaki karakteri ve eksiksiz ruhaniyeti esas alan kutsal Yasa'nın temelini attı ve Kendisine inananlar için dünya üzerindeki en asil davranış örneğini oluşturan özel bir yaşam yolunu tasvir etti. Doğruluk sembolleri olan bu kişiler, görünürde kendilerine zulmedenlerin kötülüğüne ve eziyetine terk edilmiş olsalar da, gerçekte Yahudileri çevrelemiş olan dipsiz karanlıktan kurtulmuşlardı ve yeni bir günün şafağında ebedi bir ihtişam ile parlıyorlardı.

61 Kral James tarafından bastırılan İncil'de bu kısım şöyledir: “‘Komşunu seveceksin, düşmanından nefret edeceksin.’ dendiğini duyduunuz.” Ancak bu ifadeler, Tevrat'ın Levililer 19:18, Mısır'dan Çıkış 23:4-5, Özdeyişler 25:21 bölümlerindeki bilinen yasaya ve Talmud gibi din kitaplarına aykırı olması nedeniyle bazı çevreler tarafından doğru kabul edilmez.

O kudretli Yahudi milleti tepetaklak oldu ve parçalandı; ancak bu Mesihî Ağacın altına sığınan o bir avuç ruh, insan hayatını tümünden değişime uğrattı. O zamanlar dünya halkları büsbütün cahil, bağınaz ve putperesttiler. Sadece bir avuç Yahudi bu dönemde Tanrı'nın birliğine inançlarını ikrar etmişti ve bunlar da zavallı ve kimsesiz kişilerdi. Bu kutsal Hıristiyan ruhlar, tüm insan ırkının inançlarına tamamen zıt ve aykırı bir Dini yaymak üzere şimdi ayağa kalkmıştı. Dünyanın beş kıtasından dördünün kralları Mesih'in taraftarlarını yok etmek için amansız bir şekilde harekete geçtiler; ne var ki sonunda büyük çoğunluğu tüm kalpleriyle Tanrı Dini'ni desteklemeye koyuldular ve Avrupa'daki bütün milletler, Asya ve Afrika'nın birçok halkı ve Pasifik adalarının sakinlerinden bir kısmı Tanrı birliği sığınağında toplandılar.

Düşünün, varlık âleminin bir yerinde herhangi bir açıdan dinden daha kuvvetli bir esas var mıdır ya da değişik İlahi Dinlerden daha kapsayıcı bir güç tasavvur edilebilir mi? Ya da her şeye kadir ve her şeyi bilen bir Tanrı inancının başarabildiği gibi tüm insanlar arasında gerçek sevgi, dostluk ve birlik meydana getirebilecek bir araç veya Tanrı'nın yasaları dışında insanları ahlakın bütün yönleri konusunda eğitmek için bir vasıta var mıdır?

Filozofların hikmetin zirvesine eriştiklerinde elde ettikleri o nitelikler ve olgunluklarının doruğundayken onları tanımlayan o asil insani sıfatlar, inananlar tarafından Din kabul edilir edilmez sergilenmeye başlar. Bakın; Tanrı Ruhu Hz. İsa'nın lütufkâr ellerin-

den kurtuluşun diri sularını içen ve İncil'in koruyucu gölgesine giren o ruhlar ahlaki duruşlarında nasıl da yüksek bir seviyeye çıkmışlardı. Öyle ki ünlü hekim Galen, kendisi bir Hıristiyan olmamasına rağmen, Eflatun'un "Devlet" adlı eseri hakkında yazdığı bir yazıda onların davranışlarını methetmiştir. Onun bu sözlerinin tam tercümesi aşağıdaki gibidir:

"İnsanların geneli bir mantıksal önermeler dizisini bile kavrayamazlar. Bu nedenle ahiret hayatının ödül ve cezalarını anlatan sembol ve hikâyelere ihtiyaç duyarlar. Bunu doğrulayan bir kanıt günümüzde Hıristiyan diye adlandırdığımız ve gelecek bir yaşamdaki ödül ve cezalara içtenlikle inanan insanlarda görüyoruz. Bu topluluk gerçek bir filozofunkine benzer mükemmel davranışlar sergiliyor. Örneğin hepimiz kendi gözümüzle şahit oluyoruz ki ölümden hiç korkmazlar ve adalet ve işlerini dürüstçe yapma tutkuları öyle büyüktür ki, onları gerçek filozoflar olarak görmek gerekir."⁶²

O çağda ve Galen'e göre bir filozofun makamı dünyadaki bütün makamlardan daha üstündü. Düşünün, ilahi dinlerin aydınlatan ve ruhanileştiren gücü inananları mükemmelliğin öyle yüksek noktalarına çıkarmaktadır ki kendisi Hıristiyan olmayan Galen gibi bir düşünür bile bunu teyit etmektedir.

62 Krş. Hz. Abdülbaha, *Bazı Sorulara Cevaplar (Mufavezat)*, Bölüm 84 ve *Promulgation of Universal Peace*, s. 385. Ayrıca bkz. Richard Walzer, *Galen on Jews and Christians*, Oxford University Press, 1949, s. 15. Yazar, Galen'in burada anılan özeti için kayıp olduğunu, sadece Arapça kaynaklarda korunmuş olduğunu belirtmektedir.

Hıristiyanların karakterinin o günlerdeki mükemmelliğinin bir göstergesi de, hayırseverliğe ve sevaba olan adanmışlıkları ve hastaneler ve yardım kuruluşları kurmuş olmalarıdır. Örneğin Roma İmparatorluğu'nun her köşesinde fakirlerin, yaralıların ve kimsesizlerin tedavi gördüğü kamuya açık sağlık ocakları kuran ilk kişi İmparator Konstantin idi. Bu büyük kral, Mesih'in Emri'ni destekleyen ilk Romalı hükümdardı. Hiçbir çabayı esirgemeyerek hayatını İncil'in ilkelerinin geliştirilmesine adadı ve gerçekte kesintisiz bir zorbalık sisteminden başka bir şey olmayan Roma yönetim düzenini, sağlam bir şekilde ılımlılık ve adalet temellerine oturttu. Onun kutlu ismi tarihin şafağında sabahyıldızı gibi parlamaktadır ve dünyanın en asil ve en uygar olanları arasındaki mevkisi ve şöhreti hâlâ her gruptan Hıristiyan'ın dilindedir.

İncil'in öğretilerini yaymak için harekete geçmiş olan kutsal ruhların verdikleri eğitim sayesinde, o günlerde mükemmel karakterin temeli ne kadar da sağlam bir şekilde atılmıştı. Nice ilkokul, üniversite, hastane ve yetim ve muhtaç çocukların eğitildiği kurumlar tesis edilmişti. Şahsi çıkarlarından feragat eden ve "Allah'ın rızasını kazanmak için"⁶³ ömürlerini insanları eğitmeye adanmış kimseler ne kadar da çoktu.

Fakat Hz. Muhammed'in parlak cemalinin dünya üzerine doğacağı zaman yaklaşırken Hıristiyanların işlerinin kontrolü cahil rahiplerin ellerine geçti. İlahi

63 Kur'an-ı Kerim 4:114, 2:207 vb.

bağış diyarlarından usul usul esen semavi meltemler giderek kesildi ve dünya medeniyetinin üzerine inşa edildiği temel kaya, yani büyük Müjde'nin⁶⁴ kanunları, görünüşte doğru ama içleri fesat kimselerin suiistimalleri ve kötü davranışları sonucunda etkisini yitirdi.

Avrupa'nın seçkin tarihçileri, ilk, orta ve modern zamanların şartlarını, davranışlarını, politikalarını, ilim ve kültürünü bütün yönleriyle tarif ederken, Ortaçağı oluşturan on asır esnasında, Hıristiyanlığın altıncı yüzyılından on beşinci asrının bitimine kadar, Avrupa'nın her açıdan ve azami seviyede barbar ve karanlık olduğunu oybirliğiyle kaydederler. Bunun temel nedeni, Avrupa halklarının ruhani ve dini liderler olarak gördükleri rahiplerin kutsal hükümlere ve İncil'in mukaddes öğretilerine itaatten kaynaklanan ebedi görkemi bir kenara bırakıp, güçlerini o zamanın dünyevi iktidarlarının küstah ve zorba hükümdarları ile birleştirmeleridir. Bunlar ebedi izzetten yüz çevirmiş ve tüm gayretlerini, ortak dünyevi menfaatlerini ve geçici ve kısa ömürlü çıkarlarını kollamaya adanmışlardı. Nihayet olaylar öyle bir noktaya vardı ki, kitleler bu iki kesimin ellerinde ümitsiz tutsaklar haline geldiler ve bütün bunlar da dinin, kültürün, refahın ve Avrupa milletlerinin ulaştığı medeniyetin tamamını harabeye çevirdi.

Liderlerin kötü davranış ve düşünceleri ile utanç verici amaçları yüzünden Tanrı Ruhu'nun [*Hz. İsa*] tatlı esintileri kesilip dünyaya yayılmaya son verdiği

64 İncil.

ve cehalet ile taassubun ve Tanrı rızasına aykırı davranışların karanlığı dünyayı sardığı zaman, ümit şafağı söktü ve İlahi pınar çağlamaya başladı; bir merhamet bulutu dünyayı kapladı ve lütuf diyarından bereketli rüzgârlar esmeye başladı. Hakikat Güneşi, Hicaz ve Yesrib [*Medine*] ufkundan, Muhammedî Nokta'dan doğdu ve ebedi ihtişamın nurlarını kâinatın her yanına saçtı. O zaman insan kabiliyetlerinin toprağı değişim geçirdi ve “Yeryüzü, Rabbinin nuruyla aydınlanır”⁶⁵ sözlerindeki vaat yerine geldi. Eski dünya tekrar yenilendi ve ölmüş bedeni capcanlı bir yaşama kavuştu. O zaman zorbalık ve cehalet devrildi ve bilgi ve adaletin devasa sarayları yerlerine dikildi. Bir aydınlanma denizi kabardı ve bilim ışıklarını saçtı. O yüce Nübüvvet Ateşi Mekke kandilinde yanmadan önce, Hicaz'ın vahşi halkı yeryüzündeki insanların en yabanisi ve en geri kalmış olanıydı. Ahlakattan uzak ve iffetsiz davranışları, gaddarlıkları ve bitmek bilmeyen kan davaları bütün tarih kitaplarında konu edilmiştir. O günlerde dünyanın medeni halkları Mekke ve Medine'nin Arap kabilelerini insandan bile saymazlardı. Bununla beraber, Dünyanın Işığı üzerlerine parladıktan sonra, mükemmel sıfatların o Madeni, o Vahiy Merkezi tarafından onlara bahşedilen eğitim ve İlahi Yasa ile lütfedilen inayetler sayesinde, kısa süre içinde Tevhit ilkesinin sığınağında toplandılar. Bu yabani insanlar o zaman öyle yüksek bir olgunluk ve medeniyet seviyesine çıktılar ki, o asrın bütün milletleri onlara hayret etti. Arapları her zaman aşağılamış olan ve onları akıl yoksunu

65 Kur'an-ı Kerim 39:69.

bir tür sayarak alay eden aynı insanlar, artık onların ayağına gelmeye, aydınlanma ve kültürü, teknik becerileri, devlet idaresini, sanat ve bilimlerini öğrenmek amacıyla ülkelerini ziyaret etmeye başladılar.

Gerçek Eğitimci tarafından uygulanan eğitimin maddi konulardaki etkisine bakın. Cahiliye devrinde yedi yaşındaki kız çocuklarını diri diri gömecek kadar cahil ve geri kalmış öyle kabileler vardı ki bu, bırakın bir insanı, bir hayvanın bile nefret edip kaçınacağı bir davranış olmasına rağmen, seviyesi son derece düşük olan bu topluma göre onurun ve kurala bağlılığın en üstün ifadesiydi. İşte karanlıkta kalmış bu halk o büyük Şahsiyet'in apaçık öğretileri sayesinde öyle bir seviyede ilerledi ki, Mısır'ı, Suriye ve başkenti Şam'ı, Keldan, Irak ve İran'ı fethettikten sonra, yerkürenin başlıca dört bölgesinin bütün önemli işlerini tek başlarına yönetmeye başladılar.

Araplar böylece bilim ve sanat dallarında, sanayi ve icatlarda, felsefede, devlet yönetiminde ve ahlaki karakterde dünyanın bütün halklarını geçtiler. Ve bu barbar ve değersiz unsurun bu kadar kısa sürede insani mükemmelliğin doruklarına yükselişi, kâinatın Efendisi Hz. Muhammed'in Peygamberliğinin doğruluğunun gerçekten de en büyük ispatıdır.

İslam'ın ilk çağlarında Avrupa milletleri, medeni bilim ve sanatları Endülüs halkının uyguladığı şekliyle İslam'dan aldılar. Dikkatli ve titiz bir tarih araştırması, Avrupa medeniyetinin büyük kısmının İslam'dan kaynaklanmış olduğu gerçeğini ortaya koyacaktır. Çünkü Müslüman âlimlerin, din adam-

larının ve düşünürlerin bütün yazıları aşama aşama Avrupa'da toplandı, akademik toplantılarda ve eğitim merkezlerinde azami bir dikkat ve özenle incelenip tartışıldı ve sonrasında içerdikleri değerli bilgiler uygulamaya geçirildi. Bugün Avrupa kütüphanelerinde Müslüman âlimlerin İslam ülkelerinde olmayan eserlerinin sayısız kopyaları bulunabilir. Dahası bütün Avrupa ülkelerindeki mevcut kanunlar ve prensipler, hatırı sayılır bir derecede, hatta neredeyse tamamen Müslüman ilahiyatçıların fıkıh kitaplarından ve içtihatlarından türetilmiştir. Eğer bu metni gereksiz yere uzatma korkusu olmasaydı, alınan bu şeyleri birer birer anlatırdık.

Avrupa medeniyetinin başlangıcı Hicri yedinci yüzyıla gider. Başlıca ayrıntılar şöyledir: Hicretin beşinci yüzyılının sonuna doğru, Papa yani Hıristiyan âleminin Baş, Hıristiyanlar için kutsal sayılan Kudüs, Betlehem ve Nasıra'nın Müslümanların idaresi altına girmiş olması konusunda büyük bir yaygara kopardı ve Avrupalı kralları ve halkı kendisince kutsal bir savaşa girmek için kışkırttı. İhtiraslı çılgılığı öyle yükseldi ki Avrupa'daki tüm ülkeler buna yanıt verdi ve sayısız askerlerin başındaki haçlı kralları Marmara Denizi'ni aşarak Asya kıtasına yöneldiler. O günlerde Fatimî halifeleri Mısır'ı ve bazı Batı ülkelerini yönetiyordu. Suriye'nin hükümdarları, yani Selçuklular da onlara bağlıydı. Özetle Batılı krallar sayısız askerden oluşan ordularıyla Suriye ve Mısır'a saldırdılar ve ardından savaş iki yüz üç yıl boyunca Suriye'nin hükümdarları ile söz konusu Avrupalılar arasında devam etti. Avrupa'dan sürekli yeni destek

kuvvetler geliyor ve Batılı krallar defalarca saldırarak Suriye'nin her bir kalesini zapt ediyor, İslam hükümdarları da bunları tekrar geri alıyordu. En sonunda Selahaddin, 693 Hicrî yılında Avrupalı kralları ve ordularını yenerek Mısır'dan ve Suriye'nin kıyılarından sürdü. Batılılar ağır bir yenilgiye uğramış halde Avrupa'ya geri döndüler. Bu Haçlı savaşları sırasında milyonlarca insan yok oldu. Özetlemek gerekirse, 490 Hicrî yılından 693'e kadar, krallar, komutanlar ve diğer Avrupalı önderler devamlı bir şekilde Mısır, Suriye ve Batı arasında gidip geldiler ve sonunda ülkelerine geri dönerken de iki yüz küsur yıl boyunca Müslüman ülkelerde devlet yönetimi, sosyal gelişimler ve ilim, medreseler, okullar ve iyi alışkanlıklara dair şahit oldukları her şeyi Avrupa'ya taşıdılar. Avrupa'nın uygarlaşması o zamanlarda başladı.

Ey İran halkı! Bu bezgin ve uyuşuk halin daha ne kadar sürecek? Bir zamanlar bütün cihanın efendisiydin, dünya emrine amadeydi. Nasıl oldu da izzetin geçti gitti, gözden düştün ve unutulmuşluk köşelerine sürüklendin? İlmin çeşmesiydın, tüm dünya için sönmeyen ışık kaynağıydın; nasıl oluyor ki şimdi sinmiş, solmuş ve yüreksiz bir haldesin? Bir zamanlar dünyayı aydınlatan sen şimdi nasıl oluyor da hareketsiz, şaşkın bir halde karanlıkta saklanıyorsun? Akıl gözünü aç ve büyük ve acil ihtiyacının farkına var. Ayağa kalkıp mücadele et, eğitim peşinde koş, bilgiyi ara. Hiç yaraşır mı ki yabancı milletler kültür ve bilgiyi senin atalarından edinirken, o ataların kanından gelen gerçek mirasçı olan sen bundan mahrum kalasın? Komşuların gece gündüz var güçleriyle ilerlemek, saygınlık ve refah elde etmek için çalışırken,

sen nasıl olur da cahil bir baĝnazlık içerisinde, sırf kendi kavgaların ve nefretlerin, kendi dşknlklerin ve zevklerin ve boş hayallerinle meşgul olursun? Doĝuřtan hakkın olan ihtişamı, doĝal yeteneklerini ve anlayışını lakaytlık içinde zıyan ve israf etmen yakışık alır mı? İşte, bir kez daha konumuzun dışına çıktık.

Avrupa'nın geçmişine dair gerçeklerini iyi bilen ve doĝruluk ve adalet duygularıyla tanınmış Avrupalı aydınlar, medeniyetlerinin temel unsurlarının her alanda İşlamiyet'ten alındıĝında hemfikirdir. Örneĝin doĝruluĝu, yeteneĝi ve bilgisi tüm Avrupalı âlimler tarafından da kabul edilen nl Fransız yazarı Draper,⁶⁶ "Avrupa'nın Aklî Gelişimi" adlı en tanınmış eserlerinden birinde bu konuyu, yani Avrupa milletlerinin medeniyetin temellerini ve ilerleme ve refahın esaslarını İşlam'dan aldıĝı konusunu ayrıntılı bir şekilde yazmıştır. Bu kişinin yazdıkları çok uzundur; tercümesini yapmak içi çok uzatacak ve doĝrusu amacımıza da hizmet etmeyecektir. Daha fazla ayrıntı arzu ediliyorsa, okuyucu söz konusu kitaba müracaat edebilir.

Söz konusu yazar özetle, Avrupa medeniyetini bütün yönleriyle göz önüne sermektedir; kanunları,

66 Farsça metinde bu yazarın adı "Draybar" ve eserinin adı "mmetlerin İlerlemesi" olarak geçmektedir. Atıfta bulunulan kişi ünlü kimyager ve eserleri birçok dile tercüme edilmiş tarihi John William Draper'dir (1811–1882). Müslümanların Avrupa'ya katkuları ile Gerbert (Papa Sylvester II) konusundaki ayrıntılı kısımlar alıntı yapılan eserin ikinci cildinde yer almaktadır. Avrupa'nın İşlam'a borçlu olduĝu şeylerin sistemli bir şekilde görmezden gelinmesi konusunda şöyle yazar: "Dini garez ve milli gurur üzerine inşa edilen adaletsizlik ebediyen süremez." (Cilt II, s. 42, düzeltilmiş baskı).

prensipleri, kurumları, bilim dalları, felsefeleri, bilgi birikimi, medeni tavır ve alışkanlıkları, edebiyatı, sanatı ve sanayisi, örgütlenmesi, disiplini, davranış şekli, iyi karakter özellikleri ve hatta Fransızca'da mevcut olup Arapça'dan türetilmiş çok sayıda kelime. Bu unsurların her birini ayrıntılarıyla inceler ve hatta her birinin İslam'dan edinilmiş oldukları dönemi de verir. Ayrıca Arapların Batı'ya, yani şimdiki İspanya'ya varışlarını ve nasıl kısa bir sürede ileri bir medeniyet kurduklarını, yönetim sistemlerinin ve ilimlerinin mükemmellikte ne kadar yüksek bir seviyeye çıktığını, bilim dallarının, felsefenin, sanat ve el becerilerinin öğretildiği okul ve medreselerinin nasıl sağlam bir temel üzerinde kurulup düzene sokulduğunu, medeniyet alanında nasıl yüksek bir liderlik seviyesine ulaştıklarını ve Avrupa'nın ileri gelen ailelerinden ne kadar çok çocuğun medeni hayatın bilim ve sanatlarını öğrenmek için Cordoba, Granada, Sevilla ve Toledo'daki okullara gönderildiğini anlatmaktadır. Hatta Gerbert adlı bir Avrupalı'nın Batı'ya gelerek o zaman Arap topraklarında olan Cordoba Üniversitesi'ne kaydolduğunu, sanat ve bilim eğitimi aldığını ve Avrupa'ya döndükten sonra büyük ün kazanarak, sonunda Katolik Kilisesi'nin liderliğine yükseldiğini ve Papa olduğunu da yazar.

Bu alıntıların amacı, İlahi dinlerin insanın ruhani ve maddi yetkinliklerinin gerçek kaynağı ve bütün insanlık için aydınlanmanın ve işe yarar bilginin pınarları olduğu gerçeğini ortaya koymaktır. Eğer insan bu konuya tarafsız bir gözle bakarsa, tüm siyasi yasaların şu özlü ve kutsal sözlerde yer aldığını keşfedecektir:

“Onlar... İyiliği emrederler. Kötülükten men ederler, hayır işlerinde birbirleriyle yarışır. İşte onlar salihlerdendir.”⁶⁷ Aynı şekilde: “Sizden, hayra çağıran, iyiliği emreden ve kötülükten men eden bir topluluk bulunsun. İşte kurtuluşa erenler onlardır.”⁶⁸ Bundan başka: “Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı... emreder; hayâsızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.”⁶⁹ İnsanın uygarlaşması konusunda: “Sen af yolunu tut, iyiliği emret, cahillerden yüz çevir.”⁷⁰ Aynı şekilde, “...Onlar... öfkelerini yenenler, insanları affedendirler. Allah iyilik edenleri sever.”⁷¹ Ve tekrar: “İyilik, yüzlerinizi doğu ve batı taraflarına çevirmeniz(den ibaret) değildir. Asıl iyilik, Allah’a, ahiret gününe, meleklerle, kitap ve peygamberlere iman edenlerin; mala olan sevgilerine rağmen, onu yakınlarla, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışa, (ihtiyacından dolayı) isteyene ve (özgürlükleri için) kölelere verenlerin; namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren, antlaşma yaptıklarında sözlerini yerine getirenlerin ve zorda, hastalıkta ve savaşın kızıştığı zamanlarda (direnip) sabredenlerin tutum ve davranışlarıdır. İşte bunlar, doğru olanlardır. İşte bunlar, Allah’a karşı gelmekten sakınanların ta kendileridir.”⁷² Bunların yanında: “Kendileri son derece ihtiyaç içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler.”⁷³ Bu birkaç kutsal ayetin, medeniyetin en yüksek seviyelerini ve en

67 Kur’an-ı Kerim 3:114.

68 Kur’an-ı Kerim 3:104.

69 Kur’an-ı Kerim 16:90.

70 Kur’an-ı Kerim 7:199.

71 Kur’an-ı Kerim 3:134.

72 Kur’an-ı Kerim 2:177.

73 Kur’an-ı Kerim 59:9.

derin anlamlarını içlerinde nasıl taşıdığına ve insan karakterinin bütün mükemmelliklerini nasıl somutlaştırdığına bakın.

Kendisinden başka İlah olmayan Tanrı'ya yemin olsun ki medeni hayatın en küçük ayrıntıları bile Tanrı Peygamberleri'nin kereminden doğup ortaya çıkmıştır. İnsanlık için değerli olup da doğrudan ya da ima yoluyla ilk olarak Kutsal Kitaplar'da ortaya konmayan bir şey var mıdır?

Heyhat, ne fayda! Silahlar korkakların elindeyken hiçbir insanın hayatı ve mal varlığı güvende değildir ve bu ancak hırsızların daha da güçlenmesine yol açar. Bunun gibi, mükemmellikten uzak din adamları işlerin dizginini ele alırsa, insanlar ile Din'in ışığı arasına kalın bir perde gibi gerilirler.

Samimiyet imanın temel taşıdır. Yani dindar bir kişinin kişisel arzularını bir yana atması ve canı gönülden halkın menfaatine hizmet edecek her şeyin peşine düşmesi şarttır; bir insanın kendi bencil çıkarlarına arka çevirip kendi iyiliğini toplumun iyiliği için feda etmesi de gerçek bir din inancı olmadan imkânsızdır. Zira benlik sevgisi insanın çamuruna yoğrulmuştur ve insan, gerçek bir ödül umudu olmaksızın, kendi mevcut maddi çıkarına göz kapa-mayacaktır. Bununla birlikte, Tanrı inancı olan ve Tanrı sözlerine inanan bir kimse, gelecek yaşamda kendisine söz verilen cömert ödüllerden emin olduğu için ve bu dünyanın faydaları öbür dünyanın sonsuz mutluluğuyla ve ihtişamıyla karşılaştırılınca onun için hiçbir şey ifade etmediğinden, kendi rahat

ve menfaatini Allah rızası için terk edecek ve kalbini ve ruhunu seve seve toplumun iyiliğine adayacaktır. “İnsanlardan öylesi de vardır ki, Allah’ın rızasını kazanmak için kendini feda eder.”⁷⁴

Bazıları ise doğuştan gelen insani bir duygunun kişiyi kötü davranışlardan koruyacağını ve onun ruhani ve maddi olgunluğunu güvence altına alacağını hayal etmektedirler. Buna göre, doğal bir zekâ, yüksek azim ve yönlendirici bir istekle donatılmış bir birey, kötü davranışın karşılığı olacak sert cezalar ya da doğruluğun karşılığı olacak ödüller söz konusu olmaksızın, hemcinslerine zarar vermekten içgüdüsel olarak sakınacak ve iyilik yapmak uğruna aç ve susuz kalacaktır. Ne var ki tarihin öğrettikleri üzerinde düşünürsek, bu şeref ve haysiyet duygusunun bizzat kendisinin Tanrı Peygamberlerinin emirlerinden doğan lütuflardan birisi olduğu apaçık görünür. Bunun yanı sıra, çocuklarda saldırganlığın ve kuralsızlığın işaretlerini ve bir çocuğun öğretmenin talimatlarından mahrum bırakılması halinde rahatsızlık veren özelliklerinin an be an arttığını da gözlemlemekteyiz. O halde insandaki bu doğal haysiyet ve şeref duygusunun açığa çıkmasının eğitimin bir sonucu olduğu besbellidir. İkinci olarak, eğer bu görüşün hatırına içgüdüsel zekânın ve doğuştan gelen ahlak özelliğinin yanlışa sapmaktan koruyacağını varsaysak bile, bu vasıflara sahip kimselere kibrit-i ahmer⁷⁵ kadar az rastlandığı aşikârdır. Bu tür bir varsayım yalnızca sözlerle ispatlanamaz; gerçeklerle desteklenmesi

74 Kur’an-ı Kerim 2:207.

75 “Kibrit-i Ahmer”: Cisimleri altına dönüştürecek derecede tesirli olduğu söylenen şey. İksir.

şarttır. Gelin yaratılıştta insanları doğru amaçlara ve davranışlara iten gücün ne olduğunu görelim!

Bundan başka, böyle bir yeteneği sergileyebilen böyle nadir bir kişi aynı zamanda Tanrı korkusunun da bir sembolü olabiliyorsa, doğruluk yolundaki çabalarının daha da güçleneceği şüphesizdir.

Evrensel faydalar İlahi dinlerin lütfundan doğar; çünkü dinler gerçek taraftarlarını arı niyete, yüksek amaçlara, saflığa ve lekesiz onura, üstün bir nezaket ve şefkate, söz verdikleri zaman sözlerini tutmaya, diğerlerinin haklarına saygı göstermeye, cömertliğe, hayatın her alanında adalete, yardımseverliğe ve insancılığa, korkusuzluğa ve insanlığın hizmetinde yorulmak bilmez çabaya kılavuzlar. Özetle, tüm insani erdemleri yaratan şey dindir ve medeniyetin parlak kandilleri de işte bu erdemlerdir. Bir insan bu mükemmel vasıflarla donanmamışsa, şüphesiz ki, ne Kutsal Kitapların öğretilerinden akan yaşam nehrinin derin sularından bir damla elde edebilmiş ve ne de Tanrı bahçelerinden esen mis kokulu meltemlerden en küçük bir nefes soluyabilmiştir. Çünkü dünyada hiçbir şey sırf sözlerle ispatlanamaz; varoluşun her seviyesi kendi işaretleri ve sembolleri ile algılanabilir ve insanın gelişimindeki her aşamanın da kendine özgü bir belirtisi vardır.

Bu açıklamaların amacı, İlahi dinlerin, kutsal yasaların ve semavi öğretilerin mutluluğun inkâr edilemeyecek temelleri olduğunu ve dünya insanların bu büyük ilaç olmaksızın hiçbir gerçek rahatlık ve kurtuluş ümidi besleyemeyeceklerini açıkça göstermektir. Ancak her derde deva olan bu ilaç, hikmetli

ve usta bir doktor tarafından verilmelidir. Çünkü insanlığın Mevlası'nın insanların hastalıklarının iyileşmesi için yaratmış olduğu hiçbir ilaç, yetersiz bir kişinin elinde tedavi edici olamaz. Tam aksine yalnızca çaresizleri helak eder ve hastaların kalplerindeki sıkıntıyı daha da arttırır.

O İlahi Hikmet Kaynağı, o Evrensel Peygamberlik Mazharı [*Hz. Mubammed*], insanları bilim ve sanat ve benzeri faydalı şeyler öğrenmeye teşvik etmiş ve bunları Çin'in en uzak köşelerinde bile aramalarını emretmiştir. Ancak yeteneksiz ve inatçı din adamları şu sözü söyleyerek buna engel olmuşlardır: “Kim bir kavmi taklit ederse, o da onlardandır.” Bu kişiler “taklit etmek” ile neyin kastedildiğini kavrayamamış oldukları gibi, İlahi dinlerin tüm inananlara sürekli ilerlemelerini sağlayacak ilkeleri benimsemelerini ve başka milletlerin bilim ve sanat dallarından faydalanmalarını emrettiğini de bilmezler. Bunun aksini iddia eden kimse, bilgi şerbetinden hiç içmemiş ve arzularının serabının peşinden giderek kendi cahillik çölünde yolunu kaybetmiştir.

Şunu insafla düşünün: Bu modern gelişmelerin hangisi, ister kendisi ister uygulanma şekli olsun, İlahi buyruklara aykırıdır? Eğer parlamentoların kurulmasını kastediyorlarsa, bu bizzat şu kutsal ayet tarafından emredilmiştir: “işleri, aralarında şûrâ (danışma) ile olanlar”⁷⁶. Her ne kadar O, her şeyi saran hikmete sahip idiyse de bütün bilginin Pınarı'na ve mükemmellik Kaynağı'na [*Hz. Mubammed*] hitap eden sözler şöyledir: “İş konusunda onlarla müşa-

76 Kur'an-ı Kerim 42:38.

vere et.”⁷⁷ Bunların ışığında, meşveret meselesi dini Yasa ile nasıl çelişiyor olabilir? Meşveretin büyük yararları akla yatkın görüşlerle de ispatlanabilir.

Çok dikkatli tetkikler yapılması, çok sayıda heyetin onayının alınması, meşru kanıt ve hükümdarlık emrine dayanması koşuluyla bir idam cezasının Tanrı'nın yasalarına aykırı olduğunu söyleyebilirler mi? Önceki hükümet zamanında olup bitenlerin Kur'an'a uygun olduğunu iddia edebilirler mi? Mesela, Hacı Mirza Ağası'nin Başvezir olduğu günlerde, birçok kaynaklardan işitildiğine göre Gulpaygan valisi, bu bölgeden, hepsi mübarek soydan, hepsi de suçsuz ve savunmasız on üç adamı tutuklatmış ve sorgusuz sualsiz bir şekilde ve daha üst bir makamın onayını almaksızın bir saat içinde hepsinin başlarını kestirmiştir.

Bir zamanlar İran'ın nüfusu elli milyonu aşmıştı. Bu nüfus kısmen iç savaşlar nedeniyle ama en çok da yeterli bir idari sistemin yokluğundan ve eyalet valileriyle yerel idarecilerin zorbalığı ve başıboşluğu yüzünden yok oldu. Zaman içinde bu nüfusun ancak beşte biri hayatta kalabildi. Çünkü valiler, ne kadar masum olursa olsun, istedikleri herhangi birini kurban seçer ve öfkelerini üzerine kusarak onu yok ederlerdi. Ya da seri katil olduğu bilinen birini, keyiflerince el üstünde tutarlardı. Hiç kimse de ağzını açamazdı, çünkü tüm kontrol valinin elindeydi. Bunların adalete ya da Tanrı'nın yasalarına uygun olduğunu söyleyebilir miyiz?

⁷⁷ Kur'an-ı Kerim 3:159.

Faydalı sanatların öğrenilmesinin ve genel kültürün arttırılmasının, kişinin kendisini insanlığa faydalı fenni bilimlerde yetiştirmesinin, sanayinin çerçevesini genişletmenin, ticari ürünleri çoğaltmanın ve ülkenin refah yollarını büyütmenin Din'in esaslarına aykırı olduğunu iddia edebilir miyiz? Şehirlerde hukuku ve düzeni tesis etmek, kırsal yöreleri düzeltmek, yolları onarmak ve demiryolları inşa ederek taşımacılığı ve seyahati kolaylaştırmak ve böylece insanların refahını arttırmak Tanrı'ya ibadetle çelişir mi? Eğer ulusun zenginliğinin en büyük kaynağı olan atıl madenleri işlersek ve tüm halkın rahatını, güvenliğini ve zenginliğini sağlayacak fabrikalar inşa edersek, bu, İlahi buyruklara ve yasaklara aykırı mıdır? Peki ya yeni sanayi dallarının ortaya çıkmasını teşvik etmek ve milli ürünlerimizin geliştirilmesine destek olmak?

Nurlular Nurlusu'na yemin olsun! Gözlerinin nasıl perdelendiğine ve bu perdenin onları bu kadar açık ihtiyaçlar karşısında bile nasıl körleştirdiğine şaşırıyorum. Ve hiç şüphe yok ki, bu türden ikna edici düşünceler ve deliller sunulduğu zaman, bin tane gizliarez ve önyargıyla şu cevabı vereceklerdir: "Kıyamet Günü'nde insanlar Rablerinin karşısında, aldıkları eğitime ve kültür seviyelerine göre sorgulanmayacaklar; onlara iyi amelleri sorulacaktır." Gelin bunu kabul edelim ve insanoğlunun kültürüne ve eğitimine göre sorgulanmayacağını varsayalım; böyle olsa bile, o büyük Hesap Günü'nde liderler de hesap vermeye çağrılmayacak mı? Onlara şöyle söylenmeyecek mi: "Ey reisler ve ileri gelenler! Bu

büyük milletin eski parlak zamanlarının doruklarından aşağılara yuvarlanmasına, medeni dünyanın kalbindeki ve merkezindeki yerini kaybetmesine niçin sebep oldunuz? Bu halkın saygınlığını arttıracak tedbirler alma imkânına sahiptiniz. Bunu başaramadığınız gibi, onları tüm insanların faydalandığı iyi şeylerden mahrum etmeye de devam ettiniz. Bu halk bir zamanlar kutlu bir gökteki yıldızlar gibi parlamış mıydı? Hangi cesaretle onların ışığını kararttınız? Onlar için hem dünyevi hem ebedi izzet lambasını yakabilecekken bu amaç uğruna niçin canı gönülden gayret göstermediniz? Ve Tanrı'nın inayetiyle alevlenen bir Ateş görüldüğü zaman, onu muhalif rüzgârlara karşı cesaret fanusunuzda korumayı niçin başaramadınız? Neden hepiniz var gücünüzle onu söndürmek için ayağa kalktınız?”

“Her insanın amelini boynuna yükledik. Kıyamet günü kendisine, açılmış olarak karşılaşacağı bir kitap çıkaracağız.”⁷⁸

Yinelersek dünyada genelin yararına hizmetten daha asil bir davranış var mıdır? Bir insan için, eğitime, ilerlemeye ve hemcinslerinin refahına ve saygınlığına sebep olmaktan daha büyük bir hayır düşünebilmir mi? Allah'a yemin olsun ki, hayır! Mübarek ruhlar için en doğru şey, muhtaçların elinden tutmak, onları cehalet, zillet ve yoksulluktan kurtarmak, en temiz duygularla ve yalnızca Allah rızası için harekete geçmek, kendi dünyevi çıkarlarını unutarak ve yalnızca genelin yararına hizmet ederek gayretli bir

78 Kur'an-ı Kerim 17:13.

şekilde insanların hizmetine adanmaktır. “Kendileri son derece ihtiyaç içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler.”⁷⁹ “İnsanların en hayırlısı diğer insanlara en faydalı olandır; en kötüsü ise insanlara zarar verendir.”

Sübhanallah! Bir iddiayı işiten hiç kimse konuşan kişinin gerçek niyetinin ne olduğunu ve kelimelerin ardında sakladığı bencilce amacın ne olabileceğini kendine sormuyorsa, bu nasıl garip bir durumdur. Örneğin, kendi küçük hesaplarının ve şahsi çıkarlarının peşinde olan bir kimsenin bütün halkın ilerlemesini engellediğini görürsünüz. Bu kişi kendi değirmeni ni döndürmek uğruna başkalarına ait çiftliklerin ve tarlaların yanıp kavrulmasına göz yumar. Liderliğini sürdürmek için, insanları durmaksızın medeniyetin temellerini yıkacak taassup ve bağnazlığa yönlendirir.

Böyle bir adam, kendisi bir yandan Tanrı'nın gözünde lanetlenen ve bütün Peygamberler ve Kutsal Kişiler tarafından nefret edilen suçlar işlerken, yemeği bitirip ellerini sabunla yıkayan birisini görünce -ki bu ürünü bir Müslüman olan Abdullah Bunî icat etmiştir- zavallı adam ellerini abasına ve sakallarına sürerek silmediği için, şeriat bir kenara atılıyor ve kâfir milletlerin âdet ve davranışları memleketimize sokuluyor diye ortalığı ayağa kaldırır. Kendi yanlışlarını görmezden gelerek bu temizlik ve zarafet vasıtasını kötü ve budalaca bir şey sayar.

Ey İran halkı! Gözlerinizi açın! Dikkatle dinleyin! Kendinizi körü körüne bu bağnazları takip etmekten kurtarın. İnsanların cehalet ve itibar kaybına sürük-

79 Kur'an-ı Kerim 59:9.

lenmelerinin temel nedeni bu anlamsız taklittir. İşle-
rin gerçek yüzünü anlayın. Harekete geçin ve sizlere
tüm dünya milletleri arasında hayat, mutluluk, bü-
yüklük ve ihtişam getirecek vasıtalara dört elle sarı-
lın.

Gerçek ilkbaharın rüzgârları üzerinize esiyor,
kendinizi hoş kokulu bahçedeki ağaçlar gibi çiçek-
lerle donatın. İlkbahar bulutları süzülüyor, o halde
hoş ve engin tarlalar gibi tazelenip yeşillenin. Sabah-
yıldızı parlıyor, adımlarınızı doğru yola yöneltin. İz-
zet denizi kabarıyor, yüksek bir kararlılıkla ve tüm
varlığınızla onun kıyılarına yaklaşın. Berrak yaşam
suyu fişkırıyor, niçin günlerinizi bir susuzluk çölün-
de harcayasınız? Hedefinizi yüksek tutun, kendinize
asil amaçlar seçin. Bu uyuşukluk ne zamana kadar,
bu gaflet daha ne vakte kadar? Bu vurdumduymaz-
lıktan şimdi ve gelecekteki tek kazancınız yalnızca
çaresizliktir; bağınazlıktan, akılsızlara ve düşüncesiz-
lere inanmaktan elde edeceğiniz tek hasat ise yalnız-
ca nefret ve sefalettir. Tanrı'nın teyitleri sizi destekli-
yor, Allah'ın yardımını yanı başınızda: Niye tüm kalbi-
nizle haykırıp sevinmiyor ve tüm ruhunuzla gayret
göstermiyorsunuz?

Baştan sona düzeltme ve reform gerektiren işler-
den biri de değişik bilim dallarını inceleme yöntemi
ve akademik müfredatın düzene sokulmasıdır. Dü-
zen eksikliği yüzünden eğitim gelişigüzel ve karma-
şık bir hale gelmiştir. Ayrıntılı bir inceleme gerektir-
meyen önemsiz konuların üzerinde gereğinden fazla
duruluyor; öyle ki öğrenciler uzun zaman boyunca
zihinlerini ve güçlerini, hiçbir şekilde herhangi bir
delile dayanmayan varsayımlar üzerinde harcıyorlar.
Dikkatle incelenirse, ihtimal dışı olmanın ötesinde

katışıksız batıl inanç oldukları şüphe götürmez şekilde ortaya çıkacak olan ifadelere ve kavramlara derinlemesine dalmaktan ibaret olan böyle çalışmalar, yararsız fikirlerin araştırılmasını ve anlamsızlıkların peşinde koşmayı temsil etmektedir. Hiç şüphe yok ki, kişinin kendisini bu gibi hayallerle oyalaması, bu boş sözleri uzun uzadıya ve derinliğine incelemesi, zaman kaybından ve insanın hayatını heba etmesinden başka bir şey değildir. Mesele bu kadarla kalmayıp kişiyi toplumun şiddetle ihtiyaç duyduğu sanat ve bilim dallarını öğrenmekten de alıkoymaktadır. Birey, herhangi bir konuyu öğrenmeden önce, kendisine bunun faydalarının ne olduğunu ve ne gibi meyveler ve sonuçlar elde edeceğini sormalıdır. Eğer bu bilim dalı faydalıysa, yani toplum bundan önemli faydalar elde edecekse, o zaman söz konusu kişi tüm kalbiyle bunun peşinde koşmalıdır. Eğer değilse, eğer boş ve faydasız tartışmalardan, anlaşmazlıktan başka sonuç vermeyecek beyhude hayallerden ibaretse, insanın hayatını böyle kılı kırk yaran faydasız tartışmalara adanmasına ne gerek var?

Bu konu bugün ihmal edilen bazı konuların son derece önemli olduğunun, diğer yandan ülkenin diğer lüzumsuz çalışmalardan hiçbirine ihtiyaç duymadığının tamamen anlaşılması için daha fazla açıklama ve etraflıca dinlemeyi gerektirdiğinden, konu üzerinde inşallah kitabın ikinci bir cildinde durulacaktır. Ümidimiz odur ki, bu ilk cildin okunması toplumun zihniyet ve davranışında köklü değişimler yaratır, çünkü bu görevi iyi niyetle ve tamamen Allah rızası için üstlendik. Her ne kadar bu dünyada, samimi niyetlerle yanlış sözleri birbirinden ayırt edebilen

bireyler kibrit-i ahmer kadar nadir bulunsa da, biz yine de ümitlerimizi Rabbin sınırsız bağışlarına yöneliyoruz.

Devam edersek: Bu gerekli reformları hayata geçirirken ihtiyatlı ve sabırlı olmamız ve hedeflere birer birer ulaşmamız gerektiğini öne sürenlere gelince, bununla tam olarak neyi kastediyorlar? Eğer ihtiyatlı olmaktan kastettikleri şey devlet yönetiminin gerektirdiği hikmet ise, bu düşünceleri yerinde ve uygundur. Şüphesiz ki bu çok önemli işler aceleyle getirilerek başarılamaz; böyle bir durumda acelecilik ancak zarar getirecektir.

Siyaset dünyası insanlık dünyasına benzer; insan ilk önce tohumdur ve sonra derece derece embriyo ve cenin evrelerinden geçer ki bu sırada iskeleti oluşur, üzeri kaslarla kaplanır, kendine özgü şeklini alır; ta ki “Yaratanların en güzeli”⁸⁰ sözünü hakkıyla ispatlayan bir aşamaya varana kadar! Tıpkı bu durumun yaratılışın bir gereği olması ve evrensel Hikmete dayanması gibi, siyaset dünyası da noksanlığın en dibinden doğruluk ve mükemmelliğin zirvesine bir anda evrilemez. Bundan ziyade, nitelikli insanlar ilerlemeyi sağlayacak bütün vasıtaları kullanarak, devlet ve halk günden güne hatta geçen her an gelişim gösterene dek, gece gündüz çaba harcamalıdır.

İlahi bağışlar sayesinde dünya üzerinde üç şey görüldüğü zaman bu toprak dünyası canlanacak ve harikulade bir şekilde donanmış ve erdemlerle dolu

80 Kur’an-ı Kerim 23:14: “Yaratanların en güzeli olan Allah’ın şânı ne yücedir.”

bir hale gelecektir. Bunlardan ilki, ilkbaharın bereketli rüzgârları; ikincisi, bol ve verimli nisan bulutları; üçüncüsü ise nurani güneşin ısısidir. Bu üç şey sonsuz Tanrısal inayetlerle bağışlandığında, o zaman yavaş yavaş, O'nun izniyle, kuru ağaçlar ve dallar tekrar tazelenip yeşerecek ve kendilerini çeşit çeşit çiçekler ve meyvelerle süsleyecektir. Hükümdarın arı niyetleri ve adaleti, yöneticilerin hikmeti, üstün becerisi ve idarecilik yeteneği, insanların kararlılığı ve bitmek bilmez çabaları bir araya geldiğinde de aynı şey olacaktır; işte o zaman ilerlemenin ve kapsamlı reformların etkileri ve hem devletin hem de ulusun onuru ve mutluluğu günden güne görülür hale gelecektir.

Ancak gecikme ve erteleme ile kastettikleri şey şuydu, yani her nesilde bu gerekli reformların yalnız küçük bir parçası gerçekleşecekse, bu o zaman rehavet ve tembellikten başka bir şey değildir ve boş sözlerin sonu gelmez tekrarından başka bir sonuç doğurmayacaktır. Eğer acele etmek zararlı ise, uyuşukluk ve üşengeçlik bundan bin kez daha kötüdür. Orta bir yol en iyisidir, şöyle yazılmış olduğu gibi: “Size düşen, iki kötü arasından iyi olanı yapmanızdır”; bu söz iki uç noktanın arasını kastetmektedir. “Eli sıkı olma, büsbütün eli açık da olma... İkisi ortası bir yol tut.”⁸¹

İlk ve en acil ihtiyaç, eğitimin yaygınlaştırılmasıdır. Bu fevkalade, bu en temel meselede ilerleme sağlanmaksızın, herhangi bir milletin refah ve ba-

81 Kur'an-ı Kerim 17:29 ve 17:110.

şarı kazanması düşünülemez. Halkın gerilemesinin ve çöküşünün baş sebebi cehalettir. Bugün kitleler, önemli sorunların ve karmaşık konuların özünü anlamak bir yana, sıradan işler konusunda bile bilgisizdirler.

Bu nedenle halkın güncel ihtiyaçlarının neler olduğunu ve toplumun mutluluğuna ve ilerlemesine katkısı olacak şeyleri, anlaşılır ve kesin bir şekilde ortaya koyan makale ve kitapların yazılması acil bir konudur. Bunlar basılarak halkın her kesimine dağıtılmalıdır ki, hiç olmazsa insanlar arasındaki ileri gelenler bir nebze olsun uyansınlar ve kendilerine ebedi şeref kazandıracak şeyler yapmak üzere çaba gösterebilirler. Yüksek düşüncelerin yayılması hayatın atardamarlarındaki itici güçtür, bizzat dünyanın ruhudur. Düşünceler ucu bucağı olmayan bir denizdir ve varoluşun etkileri ve değişik koşulları da dalgaların farklı biçimleri ve kendine has sınırları gibidir. Deniz kabarmadıkça dalgalar yükselmeyecek ve bilgi incilerini yaşamın kıyısına saçmayacaklardır.

“Kardeş, sen ancak o düşünceden, o ruhtan ibaretsin.

Mütebaki varlığın bakımındansa kemik ve deriden başka bir şey değilsin.”⁸²

Kamuoyunun dikkati bugün için kıymetli olan şeylere yönlendirilmelidir ve bu da uygun görüşlere başvurmadan ve açık, kapsamlı ve ikna edici deliller göstermeden imkânsızdır. Çünkü biçare kitleler

82 Mevlâna, *Mesnevi*, Cilt 2, No: 277 (Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2001) Bu mısraları takip eden satırlar şöyledir: “Düşüncen, manevi varlığın gülse, gül bahçesisin; dikense külhane lâyıksın.”

dünya hakkında hiçbir şey bilmemektedirler ve hiç kuşkusuz mutluluk peşinde koşarlarken, cehalet kalın bir perde gibi onları bundan uzak tutmaktadır.

Eğitim eksiğinin bir halkı hangi seviyede zayıflayıp çökerttiğine bakın. Bugün [1875] nüfus bakımından dünyanın en büyüğü Çin'dir ki bu ülkede dört yüz milyondan fazla insan yaşamaktadır. Bu hesaplara oranın hükümetinin dünyanın en seçkin hükümeti, halkının da en takdir edilen halk olması gerekirdi. Oysa bunun tam aksine, kültürel ve maddi medeniyet eğitiminin eksikliği yüzünden, bütün zayıf milletler arasında en güçsüz ve en çaresiz olan yer orasıdır. Kısa bir zaman önce, İngiliz ve Fransız müfrezelerinden oluşan bir askeri birlik Çin ile savaşa girdi ve o ülkeyi öyle kesin bir yenilgiye uğrattı ki başkent Pekin'i ele geçirdi. Şayet Çin'deki hükümet ve halk çağın gelişmiş bilimlerine ayak uydurmuş, medeni ilim ve sanatlarda beceri kazanmış olsaydı, dünyanın bütün milletleri üzerlerine yürüse de saldırı başarısız olur ve saldırganlar geldikleri yere dönmek zorunda kalırlardı.

Bu tarihi olaydan daha garibi şudur: Japon hükümeti önceleri Çin'in kontrolünde ve koruması altındayken, birkaç yıldır gözlerini açmış ve eşzamanlı olarak geliştirici ve medenileştirici teknikler benimsemiş, halk için faydalı bilim ve sanayi dallarını teşvik etmiş ve kamuoyu reform meselesine odaklanana dek bütün güç ve yetenekleriyle elinden gelen gayreti göstermiştir. Bu hükümet hâlihazırda öyle bir noktaya ulaşmıştır ki, nüfusu Çin'in yalnız altıda biri ya da hatta onda biri kadar olmasına rağmen, yakın

zamanda Çin'e meydan okumuş ve sonunda Çin bir anlaşmaya varmak zorunda kalmıştır. Eğitimin ve medeni bilim ve sanatların, bir devlete ve onun halkına nasıl şeref, zenginlik, bağımsızlık ve özgürlük getirdiğine bakınız.

Bundan başka, İran'ın her yanında, hatta ülkenin en küçük kasaba ve köylerinde bile okullar açmak ve insanları mümkün olan her şekilde çocuklarının okuma yazmayı öğrenmesi konusunda teşvik etmek yaşamsal bir önem taşımaktadır. Gerekiyorsa, eğitim zorunlu bile kılınmalıdır. Halkın sınırları ve atardamarları harekete geçmedikçe başvurulacak her önlem boşuna olacaktır; çünkü millet bir insanın vücudu, kararlılık ve mücadele arzusu ise ruh gibidir ve ruhsuz bir beden hareket edemez. Bu faal güç İran halkının bizzat doğasında yüksek bir derecede mevcuttur ve eğitimin yaygınlaşması bunu serbest bırakacaktır.

Medeniyetin prensiplerini, maddi dünyada toplumsal refahın yüksek seviyelerine doğru ilerlemenin esaslarını, reformları hayata geçiren kanunları, kültürün kapsamını genişletecek yöntemleri ödünç almayı ne gerekli ne de uygun bulup, İran'ın ve İranlıların durum üzerinde derinliğine düşünmelerinin ve bunun ardından kendilerine has gelişim usulleri yaratmalarının çok daha yerinde olduğunu düşünen kesime gelince!

Şüphe yoktur ki, ülke büyüklerinin keskin zekâsı ve üstün yeteneği, imparatorluk sarayındaki seçkinlerin enerjisi ve azmi, bilgi ve dirayet sahiplerinin

yanı sıra siyasi hayata ait önemli yasalar konusunda uzman olanların kararlı çabaları bir araya toplanır ve tüm bu insanlar işlerin genel durumunu olduğu kadar her bir ayrıntıyı da incelemek ve üzerinde düşünmek için her tür gayreti gösterirlerse, hazırlayacakları etkili planlar sayesinde bazı hususların baştan sona reformdan geçirilmesi büyük bir ihtimaldir. Ancak bu kişiler çoğu durumda yine ödünç alma yoluna başvurmak zorunda kalacaklardır; çünkü geçmiş asırlar boyunca yüz binlerce insan somut gelişmeler elde edene kadar bütün ömürlerini bu şeyleri deneyerek geçirmişlerdir. Eğer bunların tümü göz ardı edilir ve bu kurumları kendi ülkemizde ve kendi tarzımızda yeniden yaratmaya ve böylece umulan ilerlemeyi elde etmeye çalışırsak, kuşaklar geçecek ve hedefe yine de ulaşılammış olacaktır. Örnek olarak bakın, diğer ülkeler buhar gücünü keşfedene kadar ne kadar uzun süre sebat ettiler ve bu sayede bir zamanlar insan gücünü aşan ağır işleri şimdi kolaylıkla yapar hale geldiler. Bu enerjiyi kullanmayı reddedip yerine geçecek bir şey icat etmek için uğraşsak kaç yüzyıl geçerdi. Bu nedenle buharı kullanmaya devam etmek ve aynı zamanda daha büyük bir gücün var olup olmadığını sürekli araştırmak daha uygundur. İnsan, faydası kanıtlanmış diğer teknolojik gelişmelere, bilim ve sanat dallarına ve siyasi çözümlere de bu anlayış ışığında yaklaşmalıdır. Bu ilerlemeler çağlar boyunca tekrar tekrar denenmiş, ülkenin ihtişamına ve büyüklüğüne, insanların iyiliğine ve gelişimine faydaları ve üstünlükleri görülmüştür. Tüm bunlar geçerli bir sebep olmaksızın bir kenara atılır

ve farklı yöntemlere başvurulursa, bu gibi reformlar sonuç verene ve üstünlükleri kanıtlanana dek hem uzun yıllar geçecektir hem de birçok hayatlar. Hâlihazırda “henüz bir sokağın dönemecindeyiz.”⁸³

Bugünün geçmişe nazaran üstünlüğü, bugünün geçmişte denenip sınanmış ve büyük yararları görülmüş birçok şeyi model olarak alıp uygulayabilmesi ve ayrıca kendisinin de yeni keşifler yaparak bunlar sayesinde değerli mirasını arttırmasıdır. Yani geçmiş başarı ve deneyimler bugün bilinir ve kullanılabilir haldeyken, bugüne özgü keşiflerin geçmişte bilinmediği açıktır. Bu da mantıken gelecek kuşağın daha yetenekli kimselerden oluşmasını gerektirir; oysa nice nesiller olmuştur ki atalarının engin bilgi okyanusundan bir damla bile alamamıştır.

Bir parça düşünün: Varsayalım ki Tanrı'nın gücüyle yeryüzünde bazı kimseler yaratılmış olsun; bu insanlar kendi itibarları, mutlulukları ve rahatları için birçok şeye ihtiyaç duyacaktır. Bu durumda onların tüm bu şeyleri çağdaşlarından edinmeleri mi daha kolaydır? Yoksa insan varlığı için gerekli olan bu araçları, her yeni nesille birlikte, hiçbir şey ödünç almadan yeni baştan yaratmaları mı gerekir?

Halen başka ülkelerde olduğu şekilde gelişmişlik seviyesinin en yüksek noktalarında olan bir topluma ait bu kanunların, prensiplerin ve ilerleme esaslarının İran halkının şartlarına ve geleneksel ihtiyaçlarına uygun olmadığını ve bu bağlamda İran'da

83 Mevlâna'dan: “Attar aşkın yedi şehrini gezdi de biz henüz bir sokağın dönemecindeyiz.”

ülkenin kendi planlayıcılarının İran'a uygun reformlar yapmak için azami gayret göstermesi gerektiğini ileri sürenler varsa, öncelikle dışarıdan gelebilecek bu gibi şeylerden ne zarar geleceğini açıklasınlar.

Eğer ülke bayındır olursa, yollar onarılır, biçarelerin durumu çeşitli araçlarla iyileştirilir, yoksulluk giderilir, insanlar ilerleme yoluna koyulur, halkın refah yolları genişler, eğitimin kapsamı artar, devlet uygun şekilde düzene sokulur ve kişinin hakları ve şahsının ve mülkünün güvenliği, şerefi ve itibarı güvence altına alınır, tüm bunlar İran halkının mizacına zıt şeyler mi olurdu? Bu iyileştirmelere aykırı olan her şeyin zararlı olduğu bütün ülkelerde ispatlanmıştır ve bu sonuç hiçbir yerde değişmemektedir.

Bu kuruntuların tek nedeni hikmet ve anlayış yokluğu, düşünme ve analiz eksikliğidir. Aslında itirazcıların ve işleri hep erteleyenlerin çoğunun yaptığı şey, bencilce çıkarlarını boş sözlerin ardına saklamak ve ustaca gizledikleri gerçek amaçlarıyla ilgisiz açıklamalar yaparak, biçare kitlelerin zihinlerini bulandırmaktır.

Ey İran halkı! Kalp kutsal bir emanettir; onu benlik düşkünlüğünün kirinden temizleyin ve arı niyet tacıyla süsleyin; ta ki bu parlak milletin ebedi yüceliği kutlu gökte gerçek sabah gibi parlansın. Bu dünyadaki birkaç günlük hayat gölgeler gibi gelip geçecek, yok olup bitecektir. O halde çabalayın ki Tanrı üzerinize lütuflarını saçsın; böylece sizden sonra geleceklerin yüreklerinde ve dillerinde hayırla anılacak

eserler bırakabilesiniz. “Sonra gelecekler arasında beni doğrulukla anılanlardan kıl.”⁸⁴

Ne mutlu o ruha ki kendi iyiliğini unuttur ve Tanrı'nın seçilmiş kulları gibi, insanların iyiliğine hizmette hemcinsleriyle yarışır. Öyle ki Tanrı'nın başlıları ve sınırsız teyitleriyle güçlenmiş bir halde, bu büyük milleti eski ihtişamının doruklarına yükseltir, bu solmuş ülkeyi yeni ve hoş bir yaşama kavuşturur ve insan ruhlarının ağaçlarını, ruhani bir bahar gibi, taptaze yapraklarla ve kutsal neşenin çiçek ve meyveleriyle donatır.

Bahai Eserleri
Basım ve Dağıtım A.Ş.

84 Kur'an-ı Kerim 26:84.

